

สมาธิที่ถูกต้อง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแก อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตอนนี้กระแสมันแรง กระแสในการปฏิบัติมันเริ่มมีขึ้นมา พวกเราก็เลยจะมาปฏิบัติกัน แล้วพอมาปฏิบัติปั๊บ เราก็จะมาได้เถียงกันว่าของใครผิดของใครถูก มีพวกลูกศิษย์มาหาเราเยอะมาก เขาห้วงมาก เขาถามว่า “ทำอย่างไรถึงจะไม่ใช่เป็นสัลลพตปรามาสา?” คือไม่ลုပ်คลำในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อเขาจะได้ทำให้ถูกต้อง

แล้วเราบอกว่า มันลုပ်คลำกันทั้งหมด ไม่มีใครที่ไม่ลုပ်คลำ เพราะในตอนเริ่มต้นปฏิบัติ อย่างเช่น พวกเราจะเผาห้วมัน หรือเราจะเอาห้วมันมาทำอาหาร ห้วมันนี้จะต้องเป็นห้วมันดิบมาก่อนหรือเปล่า

แน่นอน! แล้วหัวใจของเรามันมีกิเลสใหม่ ที่นั่งกันอยู่ที่นี่ทุกคนที่เกิดมาจะมีกิเลสกันทั้งหมด แล้วพอจะเอามาปฏิบัติ มันก็มีกิเลส กิเลสคือความเห็นแก่ตัว กิเลสคือความเคยใจ กิเลสคือสิ่งที่มันคิดว่าตัวมันถูกต้องอยู่ตลอดเวลา แล้วพอมาปฏิบัติปั๊บ มันจะคิดว่ามันผิดไหม มันก็จะต้องบอกว่ามันถูก

ไม่มีหรอกที่เริ่มต้นปฏิบัติแล้วจะให้ถูกเลย มันไม่มี ธรรมะของพระพุทธเจ้านี้ถูก เพราะพระพุทธเจ้าทดสอบมาแล้วถูกต้องหมดเลย แต่เวลาเราไปศึกษา เราก็เอาความรู้ความเห็น เอามุมมองของเราเข้าไปศึกษา แต่ความเห็นหรือมุมมองของเรามันผิด ธรรมะของพระพุทธเจ้านี้ถูก แต่พวกเรานี้คิดผิดหมดเลย

เวลาเราสวดมนต์ทำวัตรกัน เห็นไหม “กาเยนะ วาจาเย...” ทั้งกายทั้งวาจาที่เห็นผิดไปจากธรรม เราต้องขอขมาลาโทษตลอดเวลา เพราะเรามีความเห็นผิดไปจากธรรม

ทุกคนกลัวว่าเราจะสืลัพตปรามาส เรากลัวว่าเราทำไปแล้วมันจะมีความผิดพลาด แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราที่ประพฤติปฏิบัติมา เช่น หลวงปู่มั่น เริ่มต้นปฏิบัติมาจนจิตสงบแล้วพิจารณากายเข้าไป แต่พอปล่อยออกมา มันก็ไม่เห็นได้อะไรเลย แล้วท่านก็สงสัยว่า “ทำไมเป็นอย่างนี้ล่ะ?” เพราะอะไร เพราะของเหล่านี้พวกเราจะพิสูจน์กันเองได้ อย่างเช่น เย็น ร้อน อ่อน แข็ง เรามีความสุข มีความอบอุ่น มีความทุกข์ มีความดีใจ เสียใจ เราจะรู้ของเราเองทั้งนั้น แล้วเวลาเราปฏิบัติไปแล้วเราก็ซื่อสัตย์กับตัวเอง

เวลาที่จิตออกจากความสงบมา “ทำไมเป็นอย่างนี้ล่ะ? ทำไมไม่เห็นมีอะไรดีขึ้นมาจากการปฏิบัติอย่างนั้นเลย” ท่านถึงมาพิจารณา แล้วด้วยความที่ท่านได้สร้างบุญญาธิการมามาก ท่านบอกว่า “น่าจะเป็นเพราะเราเคยอธิษฐานหรือตั้งสัจจะไว้ว่าอยากจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปราารถนาพุทธภูมิ” ท่านก็เลยลาพุทธภูมิก่อน พอลาพุทธภูมิแล้ว เห็นใหม่ พอกลับมาทำความเข้าใจเหมือนเดิม พิจารณากายเหมือนเดิม ก็พิจารณาเหมือนเดิมแต่ผลกลับแตกต่างกัน แล้วพอออกจากสมาธิมา “อืม.. อย่างนี้ถูก! อย่างนี้น่าจะถูกทาง”

คูลี เวลาหลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติ หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระอรหันต์ ท่านเป็นครูบาอาจารย์ของเรา เป็นผู้นำเป็นธงชัยของพวกเราพระกรรมฐาน ท่านทำมาท่านก็ยังผิดพลาดมา จนได้มาตรวจสอบตัวเอง

ย้อนกลับมาที่เรา ถ้าเราปฏิบัติไปแล้วจะเป็นสืลัพตปรามาสใหม่..เป็น เป็นแน่นอนเลย แต่พอเป็นสืลัพตปรามาสแล้วเราก็แก้ไข ใจของเรามันเป็นของดิบ เราถึงต้องทำความเข้าใจ เราต้องแก้ไขมัน แต่! แต่เพราะพวกเราไปกลัวตรงนี้ พอเรากลัวปั๊บเราก็จะหาทางออก มันก็เลยไปเข้าทางเขา “มหาฉันทจะง่าย มหาฉันทจะสะดวก มหาฉันทจะเรียบง่าย เรียบร้อยไปเลย”

มันเป็นไปไม่ได้...มันเป็นไปไม่ได้หรอก

ทีนี้ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติ เราก็ต้องซื่อสัตย์กับตัวเรา เราพิจารณาของเราแล้วดีหรือชั่วเราจะรู้ของเราเอง ที่เรามาปฏิบัติกันเพราะเรามีความเชื่อและเราอยากพ้นจากทุกข์ พอเรามาปฏิบัติ เรานั่งสมาธิภาวนากัน ถึงมันจะเจ็บจะปวด ถึงมันจะมีความทุกข์

ความยากขนาดไหน เราก็ต้องมีความอดทน แล้วความอดทนอันนี้มันจะเป็นพื้นฐานให้ เราเห็นไหม เวลาเราปฏิบัติของเรา เรานั่ง บริกรรมพุทโธๆ ไป เราเจ็บไหม เราปวดไหม เราเมื่อยไหม เราก็ปวดเมื่อยกันทั้งนั้น แล้วเวลาคนอื่นเขาปฏิบัติ เขาทำกันแบบง่ายๆ แล้วมันจะเป็นไปได้ไหม

แต่ทำไมในสังคมของเขา เขาปฏิบัติกันแล้วเขาบอกว่า “เขาพ้นจากกิเลส เขาได้มีความรู้ความเห็น เขามีความสุขมาก”

เพราะเขาไม่ซื่อสัตย์กับตัวเอง ถ้าเขาซื่อสัตย์กับตัวเองนะ การนั่งนี้ร่างกาย มันถูกกดทับ ลูกศิษย์เราเป็นหมอ เราถามหมอเลย ทางกรแพทย์บอกว่า “ถ้าผิวหนังถูกกดทับแค่ ๔๐ นาที ผิวหนังก็ตายแล้ว” แล้วเรานั่งกันทีละ ๒ ชั่วโมง ๓ ชั่วโมง ๑๐ ชั่วโมง มันจะมีความทุกข์ไหม มันก็ต้องมีความทุกข์เป็นธรรมดา แต่เขากลับบอกว่ามันเป็นความสุขของเขา

สุขอย่างไร? ความสุขของเขามันสุขอย่างไร? แล้วถ้าจิตมันสงบ จิตมันปล่อยวาง มันจะมีความรู้สึกอย่างไร?

มันไม่มีเหตุไม่มีผลเลย แล้วเขาก็บอกว่า “ปฏิบัติเรียบง่าย ปฏิบัติแล้วจะสิ้นจากกิเลส”

เราฟังเขาพูด มันเหมือนกับว่าเขามี ๒ ความรู้สึก ความรู้สึกหนึ่งคือเขาศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า คือไปดูการกระทำมา แล้วอีกความรู้สึกหนึ่งเขาบอกว่า “เขาได้เขารู้เขาเห็น” โดยที่ไม่มีเหตุไม่มีผล เพราะเขาใส่หน้ากากเข้าหากัน

สังคมโลกเป็นอย่างนั้น เห็นไหม สังคมโลกจะคิดอย่างหนึ่ง.. ทำอย่างหนึ่ง.. พูดอย่างหนึ่ง.. ถ้าเราคิดอย่างไรหรือเรามีความรู้สึกอย่างไร เราจะพูดออกไปตรงๆ ไม่ได้ เพราะจะเสียมารยาทสังคม คิดอย่างหนึ่ง.. ทำอย่างหนึ่ง.. พูดอย่างหนึ่ง.. นิสัยมันก็เลยติดมา แม้แต่ในการประพฤติปฏิบัติ

ทำอะไรที่มันจะเรียบง่าย ทำอะไรที่มันจะสิ้นกิเลส มันทำอะไรมา? เราไปเชื่อมั่นกันเองไง เพราะเขาพูดของเขาแล้วเราก็เชื่อ เพราะอะไร เพราะเรามีศรัทธาไหม เราเชื่อเรา

ว่าเราเป็นชาวพุทธ เราจะต้องพูดความจริง แล้วพอเขาพูดกับเรานั้นก็จะเป็นความจริงด้วย

๑. เขาไม่เชื่อสักด้วยกับตัวเอง

๒. เวลาเขาพูดออกมา เขามีวุฒิภาวะที่ต่ำมาก

อย่างเรานั่งกันอยู่นี้ ลมพัดมาเย็นไหม สบายไหม โลงไหม อย่างนี้เขาก็จะบอกว่าได้เป็นพระอรหันต์กันหมดแล้ว เพราะสงบเย็น แต่มันจะเป็นความจริงไปได้ไหม จิตของเขา พอเขาได้กระทำของเขาแล้วเขามีความรู้สึกสบายๆ เขาก็บอกว่ามันเป็นนิพพาน

นั่นคือเขาเข้าใจของเขา แต่มันไม่เป็นความจริง เพราะอะไร ไม่เป็นความจริง เพราะเขาไม่เคยผ่านสังคมาของครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม ธรรมสภาจตุร อุตมมงคลมุตตม เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ครูบาอาจารย์ที่ท่านได้ประพฤติปฏิบัติมา ท่านจะกรองเราได้ เหมือนพ่อแม่ที่เลี้ยงลูกมา พ่อแม่คนไหนบ้างที่ไม่เคยทุกข์ยากลำบากมาเป็นพ่อแม่มาทั้งชีวิต พ่อแม่ก็ต้องทุกข์ยากลำบากมา เห็นไหม แล้วเราจะอยากให้ลูกของเราสุขสบายไหม แล้วเราจะปล่อยให้ลูกของเราเร่รอนไปโดยไม่ต้องมีการศึกษา ไม่ต้องมีหน้าที่การงาน มันจะเป็นไปได้ไหม ไม่ว่าพ่อแม่คนไหนก็ต้องฝึกลูก ก็ต้องบอกให้ลูกเป็นคนดี ให้ลูกทำมาหากิน ให้ลูกคบเพื่อนที่ดี

ในการปฏิบัติก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ท่านได้ผ่านของท่านมา มีชีวิตกับการปฏิบัติมา จากจิตคิดๆ จากสิ่งที่มันเห็นแก่ตัว จากสิ่งที่ว่ามันอยากจะซุบมือเปิบ จะเอาให้ได้ ผู้ที่ปฏิบัติจริงมาแล้ว เช่น ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านจะบอกว่าพวกเรานี้เหมือนซุบมือเปิบ เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านต้องทุกข์ยากมาถึง ๖ ปี ห้าชัวรรษมาแล้ว แล้วมาวางสำหรับไว้ต่อหน้าเรา ก็คือธรรมะในตู้พระไตรปิฎก เหมือนท่านเอาอาหารมาจัดสำหรับไว้ให้เราเลย แต่เราก็กินไม่เป็น กินไม่ได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านไม่มีอาหาร ท่านต้องแสวงหาของท่านเอง ยังไม่มีทางที่จะพ้นไปได้ เพราะยังไม่มีธรรมะ ยังไม่มีสังฆธรรม แล้วท่านก็ทดสอบ ตรวจสอบ ท่านทำของท่านมาตลอด จนท่านบรรลุธรรมขึ้นมา ในสังคมาสมัยนั้น นักบวช

นักพรตเขาจะทรมานตน จะยืนจนปวดเข่าขึ้นมาถึงเอว หรือจะกำมือไว้จนเล็บทะลุถึงหลังมือ นี่คืออัตตกิลมถานุโยค กำมือไว้เฉยๆ แล้วพอเล็บมันงอกมันก็จะทะลุหลังมือออกไป หรือยืนขาเดียวแล้วอ้าปากกินลม นี่คือแนวทางการปฏิบัติของเขา

ในสมัยนั้นมันเป็นความเห็นของสังคมว่า แนวทางอย่างนี้คือการปฏิบัติ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปปฏิบัติกับเขา ทรมานตนมาทุกอย่าง ทำมาทุกอย่างเลยที่เขาทำกัน สุดท้ายแล้วท่านก็รู้ว่ามันไม่ใช่ทาง หลังจากทีอดอาหารจนขนร่วง ท่านจึงย้อนกลับมาถึงตอนที่เป็นราชกุมาร แล้วพระบิดาพาออกแรงแกนาขวัญ ตอนที่นั่งอยู่แล้วกำหนดลมหายใจ แล้วมันมีความสุขมาก ท่านจึงคิดว่า “หรือว่าจะต้องเริ่มต้นจากตรงนั้น? ถ้าจะเริ่มจากตรงนั้น เราจะต้องฟื้นฟูร่างกาย” ท่านก็เลยออกมาฉันอาหารของนางสุชาดา

แล้วปัญจวัคคีย์ก็ทิ้งไปหมดเลย เพราะอะไร เพราะในสังคมสมัยนั้นเขายอมรับกันว่า การปฏิบัตินี้จะต้องเข้มแข็ง ต้องทำจริงจัง ต้องมีจิตใจเข้มแข็งแล้วทรมานร่างกาย แต่พอท่านทำมาขนาดนั้นแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็รู้ว่ามันไม่ใช่ทาง จึงกลับมาที่มัชฌิมาปฏิปทา กลับมาฉันอาหาร คือกลับมากินข้าวให้มันมีกำลังขึ้นมา แล้วกำหนดลมหายใจเข้าออก ปัญจวัคคีย์ก็เลยทิ้งไปหมดเลย ก็เคยอยู่ด้วยกันมาคลุกคลีกันมา ๖ ปีที่อยู่ด้วยกันนี้มันได้เห็นได้เห็นพุงกันหมด ไม่ว่าจะทำดีหรือทำชั่ว แล้วพอปัญจวัคคีย์เห็นว่าเจ้าชายสิทธัตถะกลับมาฉันอาหารจึงทิ้งไป

พระพุทธเจ้าพอฉันอาหารของนางสุชาดาแล้ว คตินั้นท่านก็อธิบายว่า “คตินี้เราจะต่อสู้อยู่แล้ว เพราะว่าเราได้ค้นคว้ามาทุกอย่างกับโลก สิ่งที่สังคมเขาเชื่อเขาศรัทธากัน เราก็ได้ทดสอบมาหมดแล้ว มันไม่มีทางไปแล้ว” เพราะคนจริง! ได้สร้างสถานะได้สร้างบุญญาธิการมามาก คตินี้เราจะพิสูจน์ของเราเอง

ตั้งแต่ปฐมยาม กำหนดลมหายใจจนจิตมันสงบเข้าไป มันถอยร่นเข้าไปจนถึงตัวมันเอง เหมือนอย่างเช่น เราต้องรับผิดชอบสิ่งต่างๆ มาก แล้วเราสลัดทิ้งเข้ามาจนเป็นตัวของเราเอง จิตมันสงบเข้ามาจนเป็นตัวของตัวเอง จิตมันมีข้อมูล บุพเพนิวาสานุสติญาณ เห็นการกระทำออกไป เห็นการเคลื่อนออกไปของจิต เห็นอดีตชาติ ย้อนกลับ.. ย้อนกลับ

.. มันไม่ใช่ที่ย้อนกลับมาแล้วเกิดจุดอุปาทาน พอไล่ไปมันก็ไม่จบ ถึงที่สุดกลับมาที่
 อาสวัชฌญาณ แล้วทำลายกิเลสสิ้นไปจากใจ พอกิเลสสิ้นไปจากใจก็มีความสุขมาก
 เสวยวิมุตติสุข

พอสิ้นกิเลสแล้วท่านจะออกเผยแผ่ธรรม ท่านยังรำพันว่า “มันจะสอนใครได้
 หนอ.. มันจะสอนใครได้หนอ..” เพราะความคิด มุมมอง มันแตกต่างกันไปตามวุฒิภาวะ
 ของจิต เห็นใหม่ ความคิดของโลกคือโลกีย์ปัญญา ทุกคนจะคิดจากโลกทัศน์ คิดจาก
 ความคิด จิตมันจะคิดออกไปเป็นวิชาชีพ เป็นความรู้ความเห็นออกไปต่างๆ แล้วเวลาจะ
 สอนเขา จะให้เขาย้อนกลับ.. ย้อนกลับ.. นี่มันจะอย่างไร เพราะทุกคนไม่มีอำนาจ
 วิชาไม่มีเขาวินิจฉัยปัญญาที่จะคิดได้ว่า ความคิดที่ย้อนกลับต่างจากความคิดที่เรากำลังคิด
 กันอยู่ ความคิดของเราตามปกตินี้เขาเรียกว่าส่งออก เพราะมันมีพลังงานถึงมีความคิด
 พอคิดถึงสิ่งใดแล้วมันก็หลุดออกไป แล้วถ้าจะให้มันย้อนกลับ มันจะย้อนกลับอย่างไร
 แล้วจะสอนกันได้อย่างไร จนท่านทอดธุระ

สุดท้ายแล้วพรหมมานิมิตต์ เห็นใหม่ พรหมมาอาราธนาด้วย แล้วองค์สมเด็จพระ
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านก็ปรารธนามารื้อสัตว์ชนสัตว์ด้วย แล้วจะสอนใครก่อน เพราะ
 เขาต้องมีวุฒิภาวะ คือเขาต้องมีจิตใจที่เข้มแข็งที่เขาสามารถจะย้อนกลับได้ แล้วจะสอน
 ใครได้ เล็งไปที่อาฬารดาบสเพราะเป็นอาจารย์เก่าของตัวเอง เคยไปอาศัยเขาแล้วเขาเคย
 สอนมา เขากรันตีเลยว่า “เจ้าชายสิทธัตถะมีความรู้เหมือนเรา” แต่ก็ตายไปแล้ว ท่านก็
 มาคิดถึงปัญจวัคคีย์ พอย้อนกลับไปหาปัญจวัคคีย์ เขาก็นัดกันว่าจะไม่ต้อนรับ เราจะเน้น
 ตรงนี้ว่า เวลาพระพุทธเจ้าไปถึง ปัญจวัคคีย์ก็กระด้างกระเดื่อง เพราะว่าคนเคยอยู่ด้วยกัน
 มา แล้วเห็นว่าท่านทำผิดไปจากสังคมโลกที่ต้องให้ทรมาณตน ต้องเข้มแข็ง ต้องเอาชนะ
 ตนเองให้ได้ แต่ถ้าท่านกลับไปกินข้าวนี้คือมันอ่อนแอ เห็นใหม่ สังคมมองว่าอย่างนั้น

พระพุทธเจ้าท่านก็เทศน์เลย “เราเคยอยู่ด้วยกันมา ๖ ปี ตอนที่อยู่ด้วยกันนั้น เรา
 ไม่เคยพูดเลยว่าเราเป็นพระอรหันต์ ว่าเราเคยมีความสำเร็จ เราไม่เคยพูด แต่ในปัจจุบันนี้
 เราเป็นพระอรหันต์ ให้เสียหูลงฟัง” คือให้ตั้งใจฟัง เพราะถ้าไม่ตั้งใจฟัง พูดออกไปแล้ว
 มันก็จะไม่มีประโยชน์

พระพุทธเจ้าท่านพูดจนปัญญาจักขีย้อมรับ พอเงยหูลงฟังแล้วท่านก็เทศน์รั้มมจ๊กกับปวัตตคนสูตร อัญญาโกณฑัญญะก็ได้บรรลุธรรมขึ้นมา “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ..อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ..” คือมีพยานเกิดขึ้นแล้ว แต่ก่อนมีแต่พระพุทธเจ้าที่รู้อยู่แค่องค์เดียว แล้วทางโลกเขาก็มีมุมมองของเขาว่าการทรมานอย่างนั้นมันจะเป็นประโยชน์ แต่เวลาพระพุทธเจ้าทรมานตน ทำเหมือนที่เขาทำทุกอย่าง แต่มันก็ไปไม่ได้ เพราะมันไปทรมานร่างกาย แต่มันไม่ได้ทรมานจิตใจ เพราะการทรมานร่างกายนี้จิตใจต้องเข้มแข็ง เจ็บปวดไหม...เจ็บปวด แต่ความเจ็บปวดอย่างนั้น มันไม่มีใครไปบังคับมัน ไข้ไหม มันก็ได้แต่ขันติ มีความอดทนเท่านั้น ทรมานแค่ไหนมันก็ทรมานไปแต่มันไม่ได้ทรมานที่จิต จิตมันก็ยังเร่วร้อนได้เพราะยังไม่มีใครไปทำลายมัน

แต่พอตั้งสติขึ้นมา ตั้งสมาธิขึ้นมา มันจะกลับไปที่ตัวจิต แล้วมันจะไปทำลายที่จิต ไม่ใช่ไปทำลายที่ร่างกาย จะทำลายร่างกายขนาดไหน เวลาทรมานร่างกายแล้วหัวใจมันไม่โดนทำลายไปด้วยหรือ...ไม่โดน!

แม้แต่เวลาเราพิจารณาที่ปัจจุบันนี้ เห็นไหม “ความคิดไม่ใช่จิต” แล้วเราก็ไปแก้กันแต่ที่ความคิด อย่างที่เขาตั้งปัญหากันขึ้นมาแล้วพอขบปัญหาให้แตกก็จะได้เป็นพระโสดาบัน ขบปัญหาแตกก็จะได้เป็นพระสกิทาคามี ขบปัญหาแตกก็จะได้เป็นพระอรหันต์

มันยังไม่เกี่ยวกับจิตเลย! เพราะความคิดไม่ใช่จิต

เขาจะตั้งปัญหากันขึ้นมา ก็คือตั้งประเด็นขึ้นมา แล้วไล่ประเด็นจนประเด็นนั้นแตก แล้วเขาบอกว่าจะได้เป็นพระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอรหันต์

มันจะเป็นไปได้อย่างไร ถ้าทำอย่างนั้น ไข้! มันสะควก เหมือนเรายืนอยู่แล้วมีเงา ถ้าพูดถึงร่างกายเราเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยหรือมีบาดแผล มันก็จะมีความรู้สึกเจ็บปวด แต่เงาที่มันอยู่บนดิน ถ้าเขาเหยียบเงา มันยังไม่มี ความหมายเลย เงานี้เขาจะเอาอะไรมาทับมันก็ไม่เป็นไร

นี่ก็เหมือนกัน “ความคิดเป็นเงาของจิต ความคิดไม่ใช่จิต” แล้วถ้าไปแก้ไขกันที่ความคิดแล้วมันจะชำระกิเลสได้ไหม มันเป็นไปได้เลย!

แต่มันก็เป็นความคิดของโลก เห็นไหม เขาถึงบอกว่า “เขาปฏิบัติง่ายรู้ง่าย”

มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันคือสิ่งที่เป็นไปได้ แต่โลกเขาเป็นอย่างนั้น เห็นไหม ในปัจจุบันนี้ก็เหมือนกัน กระแสสังคมต้นตอในการประพฤติปฏิบัติกันมาก เขาก็มีความเชื่อมีความศรัทธากัน แล้วเขาก็สร้างภาพว่า “ต้องทำอย่างนั้น.. ต้องทำอย่างนั้น..”

คำว่า “ต้องทำอย่างนั้น” มันเป็นการเจาะจง มันเป็นเรื่องของจิตทั้งนั้น แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่มั่นท่านจะพูดเลย ท่านจะปูพื้นฐานให้ก่อน อย่างเช่นลูกหลานของเราโตขึ้นมา เริ่มตั้งแต่เกิดมา พออายุได้ ๓ ขวบ ก็เอาเข้าโรงเรียนเพื่อปูพื้นฐาน ถ้าพื้นฐานของเขาเข้มแข็งดี การศึกษาของเขาก็จะไปข้างหน้าด้วยความสะดวกสบายมาก แต่ถ้าพื้นฐานของเขอ่อนแอหรือเขาไม่มีโอกาส การศึกษาของเขาก็จะลุ่มๆ ดอนๆ

นี่ก็เหมือนกันในการเริ่มต้นของเรา ถ้าเราอยากจะทำภาวนา เราก็ต้องตั้งสติของเรา แล้วเรากำหนดพุทโธๆ เห็นไหม นี่คือพื้นฐาน ถ้าเรารู้จักพื้นฐานแล้ววางพื้นฐานของเราได้ พอปฏิบัติไปข้างหน้าเราจะไปได้ แต่ถ้าเราไม่ได้วางพื้นฐาน อย่างในปัจจุบันนี้ที่เขาไม่ต้องวางพื้นฐานกัน จะเอาจริงเอาจังกันเลย จะออกประพฤติปฏิบัติด้วยมุมมองของเรา จะใช้ปัญญาอบรมสมาธิหรือใช้วิธีต่างๆ เราก็คิดของเรากันไป มันก็เลยเป็นความคิดสร้างภาพ เป็นจินตมยปัญญา

จิตนี้มีมันมหัศจรรย์มาก มันมหัศจรรย์ตั้งแต่มันเกิดจนมันตาย จิตนี้ไม่เคยตาย แต่มนุษย์เรานี้ตายทุกวันเลย เวลามนุษย์ตายแล้วจิตไปไหน เพราะจิตออกจากร่างแล้วมนุษย์ถึงได้ตาย เราเห็นกันได้แต่มนุษย์เกิดมนุษย์ตาย แต่จิตตายนี้ที่ไปไหนมี แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์ เวลากิเลสตายจากจิต จะเห็นได้เลยว่าจิตไม่ตายอีกแล้ว จิตที่ตายแล้วเกิด กับ จิตที่ตายแล้วจบสิ้นไม่เกิดนี่มันเป็นเพราะเหตุใด “ภาวนามยปัญญา” ปัญญาที่เกิดจากการภาวนามันจะไปเห็นสภาวะแบบนั้น แต่เราไม่เคยเห็น เราเห็นแต่คนเกิดคนตาย แต่เราไม่

เคยเห็นจิตเกิดจิตตายเลย แล้วพอจิตมันจะเกิดจะตายนี้มันเกิดมันตายเพราะอะไร ก็เพราะแรงขับ แรงเหวี่ยง กรรมดีกรรมชั่วนี้มันเป็นแรงเหวี่ยง ถ้ามีแรงเหวี่ยงของกรรมดีกรรมชั่วอยู่ มันก็ยังคงไปใน “วิภูวน” กิเลสวิภูวน กัมมวิภูวน วิปากวิภูวน

กิเลสคือตัวกระตุ้นให้อยากกระทำ การกระทำไปแล้วนั้นเป็นกรรม แล้วผู้ที่รับผลใครเป็นคนที่รับกรรมนั้น ก็คือจิตดวงนั้น “มโนกรรม วชิกรรม กายกรรม” การกระทำต่างๆ ล้วนเกิดจากจิตทั้งหมด ถ้าจิตไม่สั่งการ ถ้าจิตไม่ริเริ่มมีความคิดออกมา แล้วใครจะเป็นคนทำ ที่เรามาตั้งฟังธรรมกันอยู่นี้ใครเป็นคนสั่งให้มา ศรัทธาความเชื่อสั่งมา

แล้วศรัทธาความเชื่อมันมาจากไหน ถ้าศรัทธาความเชื่อมันเป็นอากาศเป็นลม มันก็ต้องสั่งได้ เพราะวัตถุมันต้องสั่งได้ แต่มันสั่งไม่ได้เพราะมันไม่มีชีวิต แต่ถ้ามีชีวิตมันถึงจะมีศรัทธาความเชื่อเกิดขึ้นมาจากจิต แล้วมันจึงสั่งให้จิตบังคับให้ร่างกายมานั่งฟังเทศน์อยู่นี้ การกระทำนี้ใครเป็นคนทำ แล้วผลของการกระทำนั้นมันไปตกที่ไหน มันก็ตกอยู่ที่จิตเป็นกรรมดีกรรมชั่ว

แต่การประพฤติปฏิบัติหรือการภาวนานี้คือเราจะมาชำระล้างให้มันสะอาด ถ้าไม่มีศรัทธาไม่มีความเชื่อไม่มีความมั่นคง โช้! อย่างเช่นถ้าเราทำงานกัน พออาบเหงื่อต่างน้ำนี้เราก็ออกใจแล้ว แล้วเวลานั่ง เห็นไหม หลวงปู่ฝั้นท่านพูดเองว่า “งานที่สบายๆ คือหายใจเข้าและหายใจออกก็พุทโธๆ เวลาอาบเหงื่อต่างน้ำก็บอกว่าลำบาก แต่เวลานั่งนิ่งๆ มันก็ไม่ยอมทำ แล้วมันก็ทำไม่ได้ด้วยนะไอ้งานอันละเอียดแบบนี้”

เห็นไหม เขาจะบอกว่า “พระบวชมาแล้วก็ไม่ทำงาน พระบวชมาแล้วเป็นลูกค่อมสังคม พระนี่เอาเปรียบสังคม พระไม่ทำอะไรเลย”

เขาไม่รู้หรือว่าพระนี่ก็จะเอาใจของตัวเองไว้ได้มันยากแค่ไหน

ถ้าพูดถึงเวลาที่พวกโยมมีศรัทธามาก และจะมาเกื้อกูลมาช่วยเหลือพระกันเต็มทีเลย แต่ยิ่งกินมากนอนมาก ก็จะยิ่งทำให้กิเลสมันตัวอ้วนๆ แล้วมันก็จะมากระต๊อบหัวใจพระให้เจ็บปวดมาก แต่ถ้าพระที่เป็นลูกศิษย์ตถาคต เขาจะต้องอดนอนผ่อนอาหาร ฝักน้อยสั้น โดษ เพื่ออะไร ก็เพื่อขัดเกลากิเลส

สิ่งที่โยมเขาทำกันเขาปรารถนากันมันเป็นเรื่องของเขา แต่เวลาพระเราจะเอาตัวเรารอด เราจะต้องมีชุดงกวัดร เราจะต้องมีสติสัมปชัญญะ อย่างเช่นปัจจัย ๔ ก็จะต้องปฏิสังขาย เพราะถ้าไม่พิจารณาก่อนใช้ มันจะเป็นอับดีตลอดเวลา เราจะต้องพิจารณาก่อนว่าสิ่งนี้มันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย จะอาศัยได้มากได้น้อยแค่ไหน อาศัยเพื่ออะไร อาศัยทำไม ถ้าเราใช้ของๆ เราโดยมีสติสัมปชัญญะ ในการกระทำของเราเนี่ยมันก็จะมีสติอยู่ตลอด

“ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” พระพุทธเจ้าพูดไว้เป็นปัจฉิมโอวาท ตรงข้ามกับความประมาทก็คือการมีสติ ถ้าเรามีสติสัมปชัญญะควบคุมตัวเราตลอดเวลา เราก็จะแก้ไขเราได้ เห็นไหม มันมาจากไหน ทุกอย่างเกิดจากจิต พอเราตั้งสติปั๋วมันก็จะกลับไปอยู่ที่จิต พอตั้งสติเห็นไหมทุกอย่างจะหยุดได้ สิ่งที่เราเจ็บปวดแสบร้อนหรือทุกข์นี้มันเกิดมาจากความคิดของเราทั้งหมด แล้วถ้าสติมันตามทันมันจะหยุดได้ หยุดนี้คือหยุดชั่วคราวเพื่อกลับไปอยู่ที่จิต กลับไปยังฐานที่ตั้ง กลับไปแก้กิเลส เพราะกิเลสมันอยู่ที่ใจ กิเลสมันไม่ได้อยู่ที่ไหนเลย ถ้ากิเลสมันอยู่ที่ใจมันก็ต้องย้อนกลับมาที่นี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านถึงกำหนดอานาปานสติ

เราจะบอกว่า ในการกระทำของเรา เราต้องตั้งใจ เราต้องลงทุนลงแรงขนาดไหน แล้วเราทุกข์ขนาดไหน แต่เวลาที่เขาทำกันแล้วเขาบอกว่าง่ายๆ ถ้าง่ายๆ อย่างนี้ หนึ่งคือวุฒิภาวะของเขาต่ำเกินไป คูสิ คูเด็กที่มันจบการศึกษาใหม่ๆ มันก็จะนึกว่ามันรู้มากมันฉลาดมาก แต่มันยังไม่มีประสบการณ์ในชีวิตเลย แล้วพอมันออกไปทำงาน เขาจะยังไม่ให้มันทำอะไร เวลาสมัครงานถ้ายังไม่มีประสบการณ์ เขาก็จะไม่รับ ต้องมีประสบการณ์แล้วเขาถึงจะรับ เพราะวุฒิภาวะของเขาต่ำ เพราะเขาคิดว่าสิ่งที่เขารู้มันเป็นธรรมดา

ที่นี้วุฒิภาวะของเรา เรามีครูมีอาจารย์ของเรา เรามีหลักการของเรา เห็นไหม ถึงเราจะมีการศึกษามาขนาดไหน พอเราจบการศึกษามาแล้ว ก่อนเราจะทำงานเราก็ต้องมาฝึกงาน แต่เขาจะบอกว่า “เขารู้อยู่แล้ว ไม่ต้องฝึก คนที่ฝึกงานคือคนโง่ มัวไปทำตัวให้ลำบาก แต่ถ้าอยู่เฉยๆ นี่ก็อยู่สุขสบายของเขา” นี่ก็คือความคิดของเขา

วุฒิภาวะคือพละคืออินทรีย์ ถ้าอินทรีย์แก่กล้า เห็นใหม่ เราสังเกตลูกศิษย์ลูกหา บ่อย เวลาเขาประพฤติปฏิบัติ ถ้าอินทรีย์คือสถานะที่จะรองรับมรรค ผล นิพพาน มันไม่ เข้มแข็ง แล้วมันจะรองรับได้อย่างไร แล้วคนที่จะมีสถานะรองรับ เห็นใหม่ สติ-มหาสติ- สติอัตโนมัติ สิ่งที่เป็นสติจะเป็นวุฒิภาวะที่มารองรับสิ่งนี้ แล้วมันมาจากไหน ก็มาจากการกระทำของเราทั้งหมด สิ่งที่เราทำดีทำชั่วนี้คือเราได้ฝึกใจของเรามา วุฒิภาวะที่เหนือกว่า พอทำไปแล้วก็จะให้ผลเป็นความจริง แต่ในการกระทำนั้นมันก็ต้องเป็นการกระทำที่จริง แล้วมันจะต้องกระทบกับอารมณ์มาขนาดไหน มันจะต้องมีความรู้สึกมาขนาดไหน

เราศึกษาธรรมะในพระไตรปิฎก ทุกคนก็ศึกษาได้ ทุกคนก็ค้นคว้าได้ ทุกคนก็เรียนได้ ทุกคนก็แสวงหาได้ แต่พอเรามาปฏิบัติแล้วมันเป็นความจริงกับเราไหม ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา เราก็จะต้องควบคุมใจของเราได้สิ เราต้องสั่งมันได้ แต่ที่นี้มันเป็นไปไม่ได้ เพราะสิ่งที่เป็นธรรมะนั้นมันเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คูสิ คูเงินในธนาคารชาติมันมีที่แสนล้าน แล้วมันเป็นเงินของใคร ก็เป็นเงินของประเทศไทย ถ้าถือว่าเราเป็นชาวไทยเราก็มีส่วนอยู่ด้วย แต่เราจะมีสิทธิ์ใช้จ่ายมันได้ไหม ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เหมือนกัน มันเป็นของพุทธศาสนา ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำใจเรา เราก็เป็นเจ้าของศาสนา เราก็รู้ค้ำใจของเราขึ้นมาได้ แล้วมันเป็นความจริงไหม “หลวงพ่อกับสมาธิเป็นยังไง ปัญญาเป็นยังไง แล้วมันทำแล้วมันจะเป็นประโยชน์ไหม?” นี่ไงเราก็ยังคิดสงสัยกัน เราก็ยังไม่เข้าใจมัน

แต่ถ้าเป็นสันติภูมิจึง “รู้เอง เห็นเอง ปฏิบัติเอง” เวลามันสุข มันก็สุขของมัน เวลามันทุกข์มันเสียมมันเสียใจอย่างไร แล้วความสุขที่มันเกิดขึ้นมันเกิดขึ้นมาจากอะไร ความสุขมันจะเกิดขึ้นมาจากเรามีสติเราตั้งใจทำของเรา มันต้องลงทุน ลงทุนหมายถึงว่าเวลาที่เรานี้มันขัดข้องไหม มันมีอะไรที่ทำให้เราผิดพลาดไหม ความผิดพลาดอันนั้นเราก็เอามาทดสอบ ความผิดพลาดจะเป็นครูของเรา ถ้ามันทำไปแล้วมันมีการสะท้อนใจ มันมีสิ่งที่ทำไปแล้วไม่เป็นประโยชน์ อันนั้นพอทำแล้วก็วางไว้ เราเดินทางสายนี้แล้วมัน

ไม่ถูกต้อง เราก็พยายามตั้งใจของเรา เรามาทำของเราใหม่ ทำของเราไปเรื่อยๆ คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ เราต้องตั้งใจ เพราะนี่เป็นประโยชน์ของเรา

แต่เวลาที่เขาพูดกันจริงๆ แล้วถ้ามันง่าย เราก็อยากให้ทุกคนทำได้ง่ายๆ เหมือนเขาจะเอา สมบัติมาให้เรา ถ้าเราได้จริง เราก็โอเคนะ แต่สมบัติที่เขาให้เราเนี่ยมันเป็นสมบัติที่ไม่จริง โทษนะ.. ถ้าเราไปหาเงินหาทองมาใช้เนี่ยมันจะเป็นเงินทองของเรา แต่ถ้าเราไปกู้หนี้ยืมสินมาใช้ เราก็ต้องคืนหนี้แล้วเราก็ต้องเสียผลประโยชน์ให้เขา

ในชีวิตของเราถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริง สมาธิก็จะเกิดขึ้นมาจากเรา สติปัญญาก็จะเกิดขึ้นมาจากเรา เพราะเราใช้สติปัญญาใช้กำลังของเราใช้ความเห็นใช้คุณประโยชน์ของเราจัดการ แล้วมันเป็นไปตามข้อเท็จจริง อย่างนั้นมันถึงจะเป็นประโยชน์กับเรา แต่ทีนี้ถ้าเราไปเชื่อเขา เห็นไหม ที่เขาบอกว่า “สบาย.. สบาย.. ปฏิบัติได้ง่าย รุ่งง่าย คนนั้นเป็นขั้นนั้น คนนี้เป็นขั้นนี้” อย่างนั้นมันเป็นสมบัติของเขา

“ใจเขา ใจเรา” ให้เราดูความเป็นจริงของใจเรา เราไม่เชื่อใจเราเพราะเราอยู่ในสังคมที่จะต้องให้มันเป็นจริงตามข้อเท็จจริง เมื่อก่อนมีลูกศิษย์มหาเยอะมาก เขาอยากจะสิ้นจากทุกข์กันทั้งนั้น เขาศึกษามาแล้วเขาอยากจะพ้นจากทุกข์แล้วเขาก็คิดของเขา ทั้งๆ ที่เขามีกการศึกษา เขาบอกว่า “ไปหาครูบาอาจารย์แล้วครูบาอาจารย์จะช่วยประคองได้ไหม คบหาครูบาอาจารย์แล้วครูบาอาจารย์จะเสกเป่าให้เป็นไปได้ไหม” แล้วเราบอกว่าเป็นไปไม่ได้หรอก เขาก็เชื่อนะ เขาเข้ามากราบแล้วเขาก็บอกว่า “ถ้าอย่างนั้นครูบาอาจารย์ช่วยชี้นำก็ยังดีกว่า”

เราบอกว่า เวลาพ่อแม่พูดว่าลูกนี้พ่อแม่รักลูกใหม่ เพราะพ่อแม่ก็อยากให้ลูกเป็นคนดีทั้งหมด ฟังสิ แล้วลูกมันจะรำคาญพ่อแม่ไหม ลูกมันก็จะรำคาญพ่อแม่ มันก็จะบอกว่าพ่อแม่นี้จุกจิก เวลาเราคิดถึงมรรค ผล นิพพาน เราก็อยากจะได้ แต่เวลาครูบาอาจารย์พูดละ เพราะวุฒิภาวะของเราต่ำ มันไม่คิดว่านั้นเป็นคำสอน แต่มันคิดว่าเป็นการจู้จุกจิก มันน่ารำคาญ เพราะอะไร เพราะวุฒิภาวะมันไม่ถึงไหน แต่ถ้าวุฒิภาวะมันถึงนะ พอ

ท่านพูดว่ามันจะซิ่งไปหมด แล้วมันก็เข้าใจหมด ถ้าจิตเรานั้นสูง สูงที่ไหน สูงที่ว่าเราสามารถควบคุมมันได้ เราสามารถทำได้

อย่างนั้นคือเขาคิดของเขาเองเพราะมีมุมมองอย่างนี้ เราจะพูดว่า เพราะชาวพุทธหรือนักปฏิบัติเราอยากจะได้ผลดีๆ อยากจะได้ผลไวๆ นี่ใจมันก็เลยไปเข้าทางพวกสิบแปดมงกุฏ มีสำนักปฏิบัติเยอะมากที่เขาบอกว่า “ถ้าใครให้เรา ๕ ล้าน คนนั้นจะได้เป็นพระอรหันต์ ถ้าใครให้ ๔ ล้านจะได้เป็นพระอนาคามี ถ้าให้ ๒ ล้านจะได้เป็นพระสกิทาคามี แล้วถ้าให้แค่ล้านเดียวนี้เขาอาจจะไม่รับนะ แต่ถ้ารับอาจจะได้เป็นพระโสดาบัน” คือซื้อเอา! “ถ้าเอ็งมีเงินมาให้ข้า แล้วเอ็งจะได้เป็นชั้นเป็นตอนไปเลย” แล้วเราก็เชื่อเพราะเราอยากได้

นี่ใจถ้าเรามีความคิดอย่างนี้มันก็จะเป็นเรื่องธุรกิจแลกเปลี่ยนกันทั้งนั้น แต่มันไม่เป็นความจริง ถ้ามันซื้อได้จริงมันทำได้จริง พระพุทธเจ้าท่านจะยึดใส่ใจเราให้หมดแล้ว เพราะพระพุทธเจ้าปรารถนามารื้อสัตว์ชนสัตว์ แต่ถ้าเป็นพระพุทธเจ้าท่านจะมีพุทธกิจ ๕ เข้าถึงญาณ ก่อนรุ่งอรุณท่านจะเสด็จญาณเลยว่ามีจิตดวงไหน มีความรู้สึกในหัวใจของมนุษย์คนไหนที่จิตใจมันได้สร้างบุญมา มีวุฒิภาวะที่จะรับมรรคผลได้ แล้วอายุเขาสั้น เขาจะตายไว ท่านจะไปเอาจิตดวงนั้นก่อน

แต่ถ้าพูดถึงว่า “ถ้าท่านจะมารื้อสัตว์ชนสัตว์ ทุกคนก็ต้องได้เหมือนกันหมดสิ แบบประชาธิปไตย พระพุทธเจ้าถ้าเอียง เพราะพระพุทธเจ้าจะต้องสอนทุกๆ คนสิ แล้วทำไมต้องเสด็จญาณ ต้องไปเอาคนนั้น เหาะไปตั้งไกล แล้วประชาชนใกล้ๆ เยอะเยอะไปหมดเลย ทำไมไม่เอาล่ะ”

เพราะเขาคิดแบบนี้ไง “พระพุทธเจ้าต้องมาสอนเราสิ พุทธเจ้าต้องมาเทศน์ให้เราฟังสิ เราก็อยากจะเป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าไม่มาเทศน์สักที”

คนอย่างนี้จะไม่ได้เป็นพระอรหันต์หรอก เพราะมันเป็นคนขี้เกียจ คนมักง่าย คนอยากได้โดยไม่ลงทุนลงแรง เป็นไปไม่ได้!

อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นพุทธอุปัฏฐาก ตอนไปเยี่ยมญาติ ไปเห็นเขากำลัง ทำอาหารมากมาย

“วันนี้เขามีงานอะไรกัน จะมีงานนักขัตฤกษ์อะไร?”

“ไม่ใช่ พระพุทธเจ้าเกิดแล้ว จะไปทำบุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะเกิดแล้ว”

พออนาถบิณฑิกเศรษฐีได้ฟังคำว่า “พุทธะ” อนาถบิณฑิกเศรษฐีอยู่ไม่คิดเลย อยากจะไปเดี๋ยวนี้เลย อยากจะไปกราบพระพุทธเจ้า อยากจะไปกราบพระอรหันต์ อยากกราบมาก เพราะใจฝักใฝ่ ใจแสวงหาตลอด จึงเรียกร้องให้ญาติพาไปเฝ้าในคิณันน์ แต่ญาติก็พาไปไม่ได้เพราะมีงานที่ต้องทำอยู่ เห็นไหม เขาทนไม่ไหวเลย สุดท้ายแล้วพอพระพุทธเจ้ามาฉันที่บ้าน ก็อาราธนาพระพุทธเจ้ากลับไปเมืองของเขา แล้วบอกว่าเขาจะไปสร้างวัดให้

นี่คือเขาขวนขวายของเขามาก แต่พวกเรากลับมาบอกว่า “*ประชาธิปไตย ต้องมีสิทธิเสมอภาค*”

สิทธิที่มีจะตายไป สิทธิตายเปล่าๆ ไร สิทธิที่เกิดขึ้นมาแล้วมันจะต้องตาย เพราะอะไร เพราะมันจะต้องหมดอายุขัยไป

แล้วก็มีคนที่ทวิภูมิมานะ สุภัททะเป็นพราหมณ์ที่ถือตัวถือตนมาก เขาถือว่าเขาเป็น ผู้ที่มีปัญญามาก เขาคิดว่าพระพุทธเจ้าก็เป็นพราหมณ์เหมือนกัน และพระพุทธเจ้ามีอายุน้อยกว่า แล้วถ้าเขาจะไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้ามันก็เสียศักดิ์ศรี เพราะเขาถือตัวถือตนว่ามี วิชาการมาก คิณันน์เป็นวันวิสาขบูชาที่พระพุทธเจ้าจะปรินิพพาน เขาก็ได้ข่าวอยู่ เขาก็คิดว่า “ถ้าคิณันน์เราไม่ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เราก็จะหมดโอกาสแล้ว เพราะคิณันน์พระพุทธเจ้าจะปรินิพพานแล้ว ถ้าเรายังคิดว่าเราเก่ง แต่ทำไมในหัวใจเรานั้นก็ยังมึนอะไรๆ อยู่” จึงตัดสินใจไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า

เวลาไปเข้าเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งกำลังจะปรินิพพาน พระอานนทท่านก็กั้นไว้ แล้วพระพุทธเจ้าท่านก็ได้ยินเสียงต่อรองกันอยู่

“อานนท์ นั่นใคร?”

“สุภัททะ จะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

“ปล่อยให้เขาเข้ามาเถอะ เรามาปรินิพพานที่นี่ก็เพื่อพราหมณ์คนนี้นั่นคนเดียว”

พอเข้าไป สุภัททะก็ถามพระพุทธเจ้าเลย เพราะเขาคิดว่าตัวเขานี้มีปัญญามาก รู้ไปหมดเลย

“ในลัทธิต่างๆ ในศาสนาต่างๆ เขาก็จะบอกว่าคำสอนของเขานั้นดีและถูกต้องไปทั้งหมดเลย แล้วพระพุทธเจ้าจะตัดสินว่าอย่างไร?”

พระพุทธเจ้าบอกเลยว่า “ไม่มีรอยเท้าบนอากาศ ศาสนาไหนไม่มีมรรค (มรรคคืออะไร คำริชชอบ งานชอบ เพียรชอบ ไม่มีมรรคก็คือไม่มีเหตุ) ศาสนานั้นไม่มีผล สุภัททะ เธออย่าถามให้มากไปเลย เราไม่มีเวลา”

แล้วท่านก็ให้พระอานนท์บวชให้ แล้วให้ปฏิบัติขึ้นมาเลย คือท่านจะให้เอารอยเท้าในใจเรา เอารอยเท้ารอยธรรมที่เกิดขึ้นจากใจ เอาเดี๋ยวนี้! เสร็จแล้วพอปฏิบัติขึ้นมาจนถึงที่สุดก็เป็นพระอรหันต์ได้ เพราะด้วยความถือตัวถือตนที่ทำให้เกือบไม่ทันพระพุทธเจ้าซึ่งกำลังจะปรินิพพานอยู่แล้ว

แต่ที่ชาวพุทธก็มาบอกว่า “ประชาธิปไตย ต้องสอนเรานะสิ”

มึงก็กลับไปสอนตัวมึงก่อนสิ! สอนหัวใจว่าให้มันเปิดกว้าง ให้รู้จักอ่อนนุ่ม ถ่อมตน อย่างเช่น ดินที่เขาจะเอามาปั้นโอ่งปั้นไห เขาจะต้องเหยียบ เขาจะต้องย่ำ เขาจะต้องหมัก เขาจะต้องทำให้มันสมควรแก่การงาน จิตใจที่มีทิวฐิมานะมันก็เหมือนกับก้อนหิน แล้วมันจะมาปฏิบัติ มันก็เหมือนเอาหินมาปั้น โอ่ง!

ย้อนกลับมาที่ใจเรา ย้อนกลับมาให้รู้จักหัวใจของเราว่า หัวใจของเรามันสมควรแก่การงานไหม หัวใจของเรามันสมควรไหม ถ้าสมควรเราก็จะรับธรรมได้ เราจะเข้ากับธรรมได้ ธรรมะนี้อ่อนนุ่มสมควรแก่หัวใจมาก แต่หัวใจของเรากระด้าง หัวใจของเรานี้ถ้า

มันดีมันก็ดีที่สุดยอด แต่ถ้ามันชั่วมันก็ฆ่าใครได้หมดเลย มันฆ่ากโคตรได้เลย เราถึงต้องทำสิ่งที่ดีๆ เราต้องมีสติเพื่อประโยชน์กับมัน เพื่อหัวใจของเรา

เราเป็นชาวพุทธ “พุทธะ” คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้าจะเข้าถึงศาสนาเข้าถึงสังขารมันต้องเข้าถึงหัวใจ ถ้าเข้าถึงหัวใจมันจะสะท้อนใจมาก แล้วมันจะทำแต่สิ่งที่ดี ชีวิตนี้ที่เกิดมามันทุกข์ยากมาพอแล้ว

พวกวัยรุ่นจะมองว่าโลกนี้แจ่มใสมาก โลกนี้น่าอยู่มาก แต่คนที่อายุมาก คนที่เหมือนไม้ไผ่ลี้ซิ่ง เขาจะมีมุมมองต่างกัน แล้วพอเราเกิดมาเราก็ใช้ชีวิตไป ตอนร่างกายยังแข็งแรง เรายังมีความปกติอยู่ เราก็ไม่จวนชวาย แต่พอร่างกายอ่อนแอขึ้นมาร่างกายมันชราภาพไป มันจะต้องลงทุนมากกว่าเป็น ๒ เท่า ถ้าร่างกายยังปกติเราก็จะทำอะไรได้ด้วยความแข็งแรง จะมานั่งสมาธิภาวนานี้เราก็ทำได้มากกว่า แต่พอร่างกายเราเสื่อมโทรมลงไป พอเราจะมาปฏิบัติ แค่อยันมันก็ปวดแล้ว

เมื่อก่อนตอนที่เรายู่กับครูบาอาจารย์ แล้วท่านบ่นว่าปวดเอว เราก็คิดในใจว่า “มันเป็นยังไงน้อ?” แต่เดี๋ยวนี้เรารู้หมดเลย (หัวเราะ) เมื่อก่อนตอนที่เรายู่กับครูบาอาจารย์ ท่านจะพูดว่าปวดเอว เราก็คิดว่า “เอ๊ะ.. มันเป็นยังไง?” เพราะตอนนั้นเรายังวัยรุ่นยังไฟแรงอยู่ พอมาตอนนี้เราเข้าใจแล้วว่าปวดเอวมันเป็นยังไง แล้วต่อไปพวกเราก็จะเข้าใจ นี่พูดถึงว่าถ้าเราตั้งใจของเราแล้วมันก็จะประโยชน์ตรงนี้

มันมีคำถามหนึ่งที่ดีมากๆ เอาอันนี้ก่อนเลย

ถาม: ๑. เมื่อเริ่มภาวนาตอนแรกๆ จะปวดตรงหน้าผากมากครับ เพราะเพ่งมากแล้วเกร็ง ปัจจุบันนี้เปลี่ยนมาเป็นพุทธโรที่ปลายจมูกครับ

หลวงพ่: โดยพื้นฐาน เวลาพระพุทธรเจ้าจะสอน ท่านจะเทศน์อนุปปทิกถา จะเทศน์เรื่องของทาน เพื่อให้เราคิดถึงเรื่องของท่าน พอคนได้ทำทานแล้วมันจะมีบุญกุศลแล้วจะไปเกิดเป็นเทวดา แล้วถ้าพูดถึงบุญที่มากกว่าการเกิดเป็นเทวดาก็คือเนกขัมมะ เห็นไหม พระพุทธรเจ้าจะบอกว่าถ้าทำบุญแล้วก็จะได้อย่างนั้นๆ เพื่อให้จิตใจควรแก่การงาน

ทีนี้ในการภาวนาก็เหมือนกัน ในการภาวนานี้เราจะต้องปรับพื้นฐานของเราเวลาเราจะปรับพื้นฐานก็คือพุทโธๆ นี่แหละ มีคนถามว่า “ทำไมต้องพุทโธด้วยล่ะ ทำอย่างอื่นไม่ได้หรือ?”

อย่างอื่นก็ได้ พุทโธ รัมโม สังโฆ มรณานุสติ คิดถึงความตายก็ได้ อะไรก็ได้

คำว่า “อะไรก็ได้” เพราะเหตุใด เพราะขอนไม้หรือสสารทุกอย่างมันไม่มีชีวิต มันคิดไม่ได้ แต่จิตของคนมันเป็นพลังงานที่มันส่งออก มันมีกระแสของมัน แล้วโดยสัญชาตญาณของมัน มันมีความรู้สึกของมัน มันมีความคิดได้ แต่ความคิดนี้มันโดนครอบงำไว้โดยมาร โดยอวิชชา

คำว่า “อวิชชา” นี้มันก็รู้ตัวเอง คือรู้ว่ามีความรู้สึกอยู่ แต่ไม่รู้จักควบคุม ส่วน “วิชชา” คือเรารู้ข้อเท็จจริง เห็นไหม เหมือนทางการแพทย์ที่เขาจะรู้ถึงพฤติกรรมความเป็นอยู่ของมนุษย์ว่า ถ้าประพฤติดังไร แล้วมันก็จะเกิดโรคร้ายไข้เจ็บตามพฤติกรรมนั้น

กิเลสนี้มันเป็นสัญชาตญาณของมัน พฤติกรรมของกิเลส พฤติกรรมของพันธุกรรมทางจิต จิตมันมีพันธุกรรม มันถึงมีพฤติกรรมอย่างนั้น ถ้ามันใช้ของมันอยู่อย่างนั้นตลอดไป กิเลสมันก็ตอกย้ำใจ มันก็เจ็บปวดแสบร้อนตามธรรมชาติของมัน ทั้งๆ ที่ศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า แต่พฤติกรรมของมัน โดยอวิชชา มันก็ 모르จัก แล้วเหยียบย่ำ เรียกร้องสิทธิ ให้คะแนน ให้ความสำคัญกับตัวเอง แต่ไม่รู้จักอะไรเลย เห็นไหม โดยธรรมชาติของกิเลสมันเป็นอย่างนั้น

ทีนี้พอเรามาศึกษาธรรม เพราะเราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ต้องปรับพฤติกรรมของมัน เราถึงต้องมากำหนดพุทโธๆ คือคำปรับพฤติกรรม เพราะอะไร เพราะพุทโธคือชื่อขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “พุทธะ” คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นไก่อตัวแรกที่เอาหัวใจเจาะอวิชชา อวิชชาเหมือนเปลือกไข่ หัวใจเหมือนเนื้อไข่ มันเป็นพลังงานที่ได้สร้างสมขึ้นมาจนเป็นไข่ที่มีชีวิตที่มันฟักตัวเป็นไก่ แล้วเจาะฟองไข่

ออกมาเป็นตัวแรก เห็นไหม นี่คือพุทธะ แล้วเราก็กำหนดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นศาสดาของเรา “พุทธะ” ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

“พุทธะ- พุทธะ” ที่เรามากำหนดพุทธะๆ เห็นไหม พฤติกรรมของจิตมันเคยเป็นอวิชา มันเคยเป็นมาร เคยเป็นจริตนิสัย ถ้าเป็นโทสจริตก็ขี้โกรธ ขี้โมโห ขี้ทำลายคน ถ้าเป็นโมหจริต ความหลงก็หลงกับตัวเอง ว่าตัวเองใหญ่ตัวเองโต ทั้งๆ ที่โง่แสนโง่แน่ แต่มันก็ยังบอกว่ามันเก่ง มันแน่ มันยอด นี่คือมันหลงตัวเอง

ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันอยู่ที่หัวใจตลอด แล้วพฤติกรรมของมันก็ปั่นป่วนในหัวใจ แล้วก็ไปศึกษาธรรมะกัน ไปศึกษาด้วยความหลง ศึกษาด้วยความโกรธ ศึกษาด้วยความโง่ ที่ศึกษามามันก็เป็นขี้หมดเลย ขี้โลก ขี้โกรธ ขี้หลง เห็นไหม มันเป็นปริยัติ ศึกษามาเป็นทางวิชาการ แต่พอมาปฏิบัติก็ขี้งง ตอนศึกษานี้รู้ไปหมดทุกอย่างเลย แต่ก็ยังต้องมาถามว่า “แล้วจะทำยังไงล่ะ? แล้วจะทำที่ไหนล่ะ?” เพราะอะไร เพราะที่ศึกษามามันเป็นปริยัติ แล้วเราจะมาปฏิบัติ เราก็กำหนดพุทธะๆ

พฤติกรรมของมัน มันเคยเป็นอิสราภาพ มันเคยคิดของมัน มันเคยเหยียบย่ำ มันเคยสร้างภาพ แล้วมันก็เหยียบหัวใจอยู่ที่นี่ พุทธะๆ นี้เพื่อให้มันรู้จักตัวมันเอง ให้มันนึกถึงพุทธะก็คือให้มันนึกถึงธรรม เพื่อไม่ให้พฤติกรรมนี้มันคิดอยู่ในร่องเดิมของมัน ที่มันจะคิดไปตามธรรมชาติของมัน แต่จะบังคับพลังงานอันนี้ให้เปลี่ยนมาเป็นพุทธะ แล้วมันก็จะต่อต้าน มันจะไม่ยอมกระทำ เพราะมันจะทำตามความเคยชินของมัน ถ้าให้คิดไปตามความพอใจของมัน จะลื่นไหลเลย จะนั่ง ๕ ชั่วโมงก็ได้ แต่ถ้าให้มากำหนดพุทธะๆ มันจะอึดอัดขัดข้องไปหมดเลย

ตอนเริ่มต้นมันจะเป็นอย่างนั้นกันทุกคน เพราะอะไร เพราะมันเป็นคำบริกรรม มันจะย้อนกลับมา พุทธะๆ เพื่อให้เปลี่ยนพฤติกรรม พุทธะๆ มันจะไปทำให้ใจนี้เข้ามาเป็นอิสระ เพื่อไม่ให้กิเลสมันครอบงำ พอเราพุทธะๆ ไปแล้วมันจะเห็นผล แล้วมันจะเข้าใจว่าทำไมถึงต้องพุทธะ

ที่นี้พอพุทโธขึ้นมาแล้วมันปวด เห็นไหม ปวดเพราะอะไร ปวดเพราะบางที่มัน
เกร็งเกินไป เราจะต้องทำให้มันเป็นปกติแล้วพุทโธๆ แล้วถ้ามันมีปัญหาขึ้นมา เราก็
กลับมาที่พุทโธ เพราะคำว่า พุทโธ ธัมโม สังโฆ นี้จะป้องกันผี ป้องกันทุกอย่างได้หมด
เพราะสิ่งที่เป็นผีเป็นเปรตที่เราเห็น เพราะจิตมันรู้จิตมันเห็น แต่ถ้ากลับมาที่พุทโธ
กลับมาที่ตัวจิตแล้วทุกอย่างจะดับหมด มันจะป้องกันได้หมดเลย

ที่เขาบอกว่า “พอเราพุทโธๆ แล้วเวลาเจผี ผีมันก็ยังหลอกอยู่เลย ผีมันยังไม่เห็น
หายไปเลย”

แบบนั้นคือมันก็นึกพุทโธ แต่ใจมันก็ยังกลัวผีอยู่ คือมันพุทโธไม่จริง พอมันกลัว
ผีแต่มันก็อยากไปดู กลัวผีแต่ก็ยังหาว่าผีอยู่ไหน พอกลัวสิ่งใดแต่มันก็จะไปเอาเห็นไหม
เราถึงบอกว่าโดยสัญชาตญาณ โดยพฤติกรรม คือความกลัว ความโลภ ความโกรธ ความ
หลง มันเป็นอนุสัย มันอยู่กับจิต แล้วเรานึกพุทโธจากภายนอก นึกพุทโธจากความคิด
มันก็เลยยังไม่สามารถทำให้จิตนี้เป็นอิสรภาพได้ แต่ถ้าเรานึกพุทโธด้วยความจริง นึกพุท
โธให้เต็มที่ มันก็จะ เป็นอิสรภาพได้ พอจิตมันเป็นอิสรภาพนะ จิตนี้จะเป็นอิสรภาพโดย
ตัวมันเอง มันจะไม่รับรู้เรื่องผีเรื่องนาง ไม่รับรู้สิ่งใดๆเลย แล้วสิ่งนั้นมันจะมาหลอกได้
ไหม... ไม่ได้เลย

แล้วถ้ามันปวด พอเรามากำหนดพุทโธแล้วความปวดนั้นมันจะหายไปได้ แต่ที่
มันเป็นความวิตกกังวลหรือมันเป็นอะไรต่างๆ นี้ก็เพราะความรับรู้ใจ มันเป็นความ
มหัศจรรย์ของจิต ถ้าสิ่งใดที่มันสงสัย เช่น ปวดหัว หรือถ้าปวดตรงไหนมันก็จะไปอยู่ที่
ตรงนั้นตลอดเวลา แต่ถ้าเปลี่ยนมาเป็นปลายจมูกก็ได้ แต่อย่าให้จมูกมันปวดอีกล่ะ

ตอนเริ่มทำใหม่ๆ มันจะดี แล้วถ้ามันจะปวดอีก เราก็ต้องทำความเข้าใจกับตัวเอง
ทำความเข้าใจกับจิตว่าเรานี้จะทำคุณงามความดี แต่คุณงามความดีนี้มันก็เหมือนเงินครก
ขึ้นภูเขา มันต้องทุบๆ มันต้องยาก แล้วเราก็ตั้งจิตของเราให้เป็นกลาง ให้เป็นปกติแล้ว
กำหนดพุทโธๆๆ ถ้ามันหนาว ถ้ามันมีความกดดัน เราก็พยายามผ่อนคลายให้มันมาอยู่
กับพุทโธ เราอย่าไปรับรู้ ถ้าหากยังไปรับรู้ เห็นไหม อย่างเช่นของเหม็นนี้มันก็จะชอบ
เอานิ้วไปจิ้ม มันชอบดม

นี่ก็เหมือนกัน ปวดอยู่ที่ไหนมันก็อยากจะรู้ จิตโง่งมันเป็นอย่างนั้น สิ่งต่างๆที่รับรู้ นี่จิตมันเป็นผู้ไปรับรู้ทั้งหมด ถ้าจิตฉลาด มันจะกลับมาที่ตัวมันเอง แล้วทุกอย่างจะดับหมด กลิ่นมันก็สักแต่ว่ากลิ่น ความปวดมันก็ไม่มีถ้าจิตไม่ออกไปรับรู้ พอเราพุทโธ ไปถึงจิตเป็นสักแต่ว่า ร่างกายนี้จะชาหมด นี่ก็สักแต่ว่า แต่ถ้าพุทโธๆ ไปจนถึงที่สุดแล้ว ถ้าจิตหดตัวเข้ามา ร่างกายนี้จะดับหมด “สักแต่ว่ารู้”

กระบวนการของสมถะมันเป็นอย่างนี้ กระบวนการของสมถะก็เหมือนเราตักน้ำใส่ตุ่มใส่น้ำ มันก็จะเต็มตุ่มเต็มใส่น้ำอยู่แค่นั้น แต่ถ้าไม่มีน้ำในตุ่มในไห เราก็คจะทำอาหารไม่ได้ เราจะดำรงชีวิตไม่ได้เลยถ้าในตุ่มเราไม่มีน้ำสักหยด ถ้าไม่มีน้ำสักหยดแล้วเราจะกินน้ำที่ไหน แล้วเราจะดำรงชีวิตอย่างไร

ที่เขาบอกว่า “พุทโธไม่จำเป็น” มันก็คือน้ำไม่จำเป็น ทุกอย่างไม่จำเป็น ชีวิตเราจะปฏิเสธน้ำได้ไหม มันก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ในการประพฤติปฏิบัติ ถ้าไม่มีพุทโธ ไม่มีจิต ไม่มีสมาธิเป็นพื้นฐาน ในการปฏิบัติมันก็เพื่อเจ้อทั้งหมด มันเป็นโลกียปัญญา มันเป็นปัญญาของกิเลส มันเป็นปัญญาจากการคาดหมาย

แต่พอมีน้ำ เราจะดื่ม จะทำแกง จะหุงข้าว จะซักผ้า จะอาบน้ำ น้ำนี้จะใช้ประโยชน์ได้ทุกๆ อย่างเลย ถ้าจิตที่มันสงบแล้วแต่ไม่มีวิมุติภาวะ หมายถึงว่า เราไม่ได้สร้างบุญกุศลมา พอสงบแล้วแต่ก็ยังใช้งานไม่เป็น ได้ตักน้ำจนเต็มตุ่มเลย แล้วจ้ะหวังจะเหนียวไม่ยอมใช้น้ำ ปล่อยให้ให้น้ำเต็มตุ่มอยู่อย่างนั้น “โอ๊ย.. ถ้าใช้ไป เตือน้ำมันพร่อง” ถ้าไปรักษาน้ำไว้มันก็จะอยู่แค่นั้นละ

มีน้ำแล้วต้องเอาน้ำออกมาใช้ แต่ถ้าไม่มีน้ำ แล้วจะใช้น้ำ มันก็ไม่มีน้ำจะใช้ นี่ละสมถะมันเป็นอย่างนี้ สมาธิมันสำคัญตรงนี้ สำคัญว่าถ้ามีสมาธิแล้วก็ต้องใช้สมาธิให้เป็นด้วย ขนาดเราจะหาสมาธิเราก็คงหาไม่ได้เลย แล้วพอจะใช้ก็ใช้ไม่เป็นอีก การปฏิบัติมันจะเป็นการฝึกฝน แล้ววิวัฒนาการของจิตมันจะพัฒนาการของมันไป

คนที่ภาวนาแล้วถ้าเป็นพระ โสดาบันจะต้องรู้จักสมาธิ จะต้องพูดถึงสมาธิถูกต้อง รู้จักว่าพอเป็นสมาธิแล้วออกวิปัสสนาอย่างไร

แต่ถ้าเขาบรรลุนิยามแล้วมาบอกว่า “นุ่นก็ไม่จำเป็น นีก็ไม่จำเป็น” เราจะบอก ว่า ชีวิตมึงก็ไม่จำเป็น ไอ้ชีวิตคนพวกก็ไม่จำเป็น มึงก็ไปตายซะ คือมันพูดของมันไปคนเดียว ใจก็เลสอ้าปากพูด ก็เลสพาหัวใจออกมาพูด แล้วมันก็ยังไม่เข้าใจว่ากิเลสมันพูดเลย แต่ถ้าคนจริง มันจะเป็นอย่างนี้แน่นอน ถ้าเป็นการประพฤติปฏิบัติตามความจริง

มันจะปวดหน้าผากหรือมันจะปวดสิ่งใด ถ้ามันเกร็งมากเกินไปหรือเฟ่งมากเกินไปมันก็แก้ไขได้ เหมือนเราตัดอาหารใส่ปาก อย่างเช่น น้ำพริก พอดีใส่ปาก โอ้โฮ.. ถ้าใส่พริกมากไปมันก็เผ็ด แล้วเราจะกินเผ็ดๆ อย่างนั้นตลอดไปหรือ ถ้าน้ำพริกเราเปิบใส่ปากแล้วมันเผ็ด คราวหน้าเราก็ใส่พริกน้อยๆ คราวนี้ก็จะไม่ค่อยเผ็ดแล้ว เห็นไหม แล้วถ้ามันยังเผ็ดเกินไปเราก็ตัดพริกลงอีก แล้วถ้ามันพอดี เอ้อ.. อย่างนี้กลมกล่อม อย่างนี้ดีแล้ว

พุทโธก็เหมือนกัน ถ้ามันเกร็ง มันปวด เราลดได้ เราตั้งสติได้ เราทำได้ แต่ทำไมมันเผ็ดแล้วก็ยังฝืนกินเผ็ดๆ อยู่อย่างนั้นละ หรือว่าอาจารย์สอนให้กินเผ็ดก็เลยต้องกินเผ็ดตาม ก็อาจารย์ท่านชอบเผ็ดแต่เราไม่ชอบเผ็ด คือเราจะบอกว่าพุทโธๆ นี้จะกำหนดเร็วก็ได้ช้าก็ได้ มันอยู่ที่เราว่าเราทำได้มากได้น้อย มันอยู่ที่เรา แต่เริ่มต้นเราก็ต้องเข้มแข็งกันไว้ก่อน อย่างนี้ถูกต้อง

ถาม: ๒. เรื่องปัญญาอบรมสมาธิ ขอความเมตตาอธิบายแบบละเอียด เพื่อจำไว้เป็นแบบอย่าง

หลวงปู่: โดยพื้นฐานของชาวพุทธ เพราะพระพุทธเจ้าสอนไว้ว่า “ศีล สมาธิ ปัญญา” แล้วเราก็ไปเข้าใจว่าต้องเป็นสมาธิก่อนถึงจะเป็นปัญญา เห็นไหม เริ่มต้นชาวพุทธจะบอกเลยว่า การถือศีลนั้นก็ต้องใช้ปัญญา เพราะถ้าไม่มีปัญญา การถือศีลอย่างนั้นก็เป็นศีลเกร็ง ศีลอย่างนั้นก็ไม่ใช่ศีลที่เป็นมัชฌิมา

ที่บอกว่าการถือศีลนั้นจะต้องมีปัญญา ทีนี้การทำสมาธินี้มันก็ต้องมีปัญญา อย่างเช่นพุทโธๆ เรายังต้องใช้ปัญญาต้องใช้การใคร่ครวญของเรา คำว่า “ศีล สมาธิ ปัญญา” โดยพื้นฐานของเราก็จะคิดว่า สมาธินี้เป็นตัวหลัก เราจะต้องทำให้ได้สมาธิก่อนแล้วค่อยใช้ปัญญา แต่ความจริงแล้วในสมาธิมันก็มีปัญญา ในปัญญามันก็มีสมาธิ ถ้าใน

ปัญหาไม่มีสมาธิ ความคิดของเราปัญญาของเรามันก็จะลุ่มลึกคลุกคลาน มันจะไม่มีหลัก ไม่มีเกณฑ์ แต่ถ้าในปัญญาของเรามีสมาธิ มันจะมีจุดยืน แล้วความคิดของเรามันจะปลอดโปร่ง ความคิดของเรามันจะมีมากขึ้น ความคิดอันนี้ เห็นใหม่ ในปัญญามีสมาธิ ในสมาธิมีปัญหา มันจะเกื้อกูลกัน พอเกื้อกูลกัน พุทฺโธฯ มันก็ชัดเจนขึ้น พุทฺโธฯ แล้วใช้ปัญญาไคร่ครวญของเรา พุทฺโธมันก็จะดีขึ้น

คำว่า “ศีล สมาธิ ปัญญา” ด้วยความเคยชิน เราก็คิดว่าต้องทำสมาธิก่อน แต่โดย จริตนิสัย โดยพันธุกรรมทางจิต พวกที่มีศรัทธาจริตนี้จะทำพุทฺโธได้ง่าย เพราะมันมี ศรัทธามีความเชื่อ แต่ถ้าเป็นพุทฺธจริต พวกปัญญาชน ส่วนใหญ่แล้วพวกปัญญาชนนี้จะ ใช้ลัดสั้น ใช้วิปัสสนาสายตรง แล้วรู้หมด แต่นี่ก็คือกิเลสมันหลอก เพราะการกระทำ อย่างนั้น การกระทำที่เราว่าใช้ปัญญาทั้งหมด มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ

เราใช้ปัญญาไคร่ครวญ ใช้ปัญญาตรึกในธรรม ตรึกในชีวิต ตรึกในสังขารม ตรึก ในทุกข์ของเรา ตรึก หมายถึง คิดถึงความทุกข์ในชีวิตที่ผ่านมา พอมันคิดขึ้นมาเห็น ใหม่ คุยอย่างเวลาเราระลึกถึงความตาย “มรณานุสติ” ตายๆๆๆ ชีวิตเรานี้เราจะหาทาง ออกอย่างไร เราต้องตายนะ แล้วเราจะมัวหาสมบัติ เราจะทุกข์เราจะยาก เราจะขวนขวาย จนเกินกว่าเหตุ มันก็ไม่ถูกต้อง แต่คนจะตายมันก็ต้องมีเงินมีทองเพื่อใช้ทำศพของเรา เราก็หาเงินหาทองแต่เราไม่ต้องไปตื่นตื่นจนลืมหายใจ นี่คือมรณานุสติ เห็นใหม่ มันก็ จะหยุดความคิดของเราได้

ปัญญาอบรมสมาธิก็เหมือนกัน ในเมื่อถ้ามีปัญหาไคร่ครวญเข้าไป ปัญญา ไคร่ครวญในชีวิต ถ้าเปรียบเทียบให้เป็นรูปธรรมเลย มันก็เหมือนการโค่นต้นไม้ กิเลส คือทิวภูมิณะของเรานี้คือต้นไม้ต้นหนึ่ง พุทฺโธฯ นี่ก็เราเอาไม้ค้ำๆๆ ที่โคนต้นไม้ พุทฺโธฯ เห็นใหม่ แล้วเวลาต้นไม้มันจะขาดมันจะล้มลง ตึง! เพราะต้นไม้มันใหญ่

แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธินะ คนที่ฟันโคนต้นไม้อย่างนั้นเขาเป็นคนโง่เขาไม่ เป็นคนฉลาด เพราะเวลาต้นไม้มันล้ม มันจะไปฟาดกับวัตถุ ทำให้บ้านเรือนเราพังหมด เลย เห็นใหม่ ถ้าเราจะโค่นต้นไม้ เราจะต้องขึ้นไปตัดกิ่งก้านของมันก่อน ตัดกิ่งที่ละกิ่ง เละกิ่งนั้น เละกิ่งนี้ แล้วทิ้งลงมา.. ทิ้งลงมา.. เห็นใหม่ ทิ้งลงมาเรื่อยๆ แล้วพอมมาถึง

โคณ เราค่อยมาตัดโคณ ลำต้นมันก็แค่นี้ก็เมตร แล้วมันก็ล้ม นี่ละคือปัญญาอบรมสมาธิ โดยการเปรียบเทียบให้เป็นรูปธรรม

แต่ถ้าโดยการกระทำ เห็นไหม พุทโธๆๆ นี่คืออะไร คือคำบริกรรม มันเกิดจากจิต แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาโดยกระแสของความคิดมันจะมีโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว โดยสัญชาตญาณของมนุษย์ คนที่เกิดมาเป็นมนุษย์นี่ก็จะมีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ และปฏิสนธิจิต ถ้าหากไม่มีปฏิสนธิจิตมาเกิดในไข่ของแม่ มันก็จะเป็นมนุษย์ขึ้นมาไม่ได้ ถ้าไข่ของแม่จะสามารถเป็นมนุษย์ขึ้นมาได้ แล้วเวลาประจำเดือนมา มันได้จับไข่ทิ้งไปตั้งเท่าไร เพราะไข่เปล่าๆ มันจะเกิดขึ้นมาเป็นคนไม่ได้ มันจะต้องมีปฏิสนธิจิตมาเกิดในไข่ พอเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมาแล้วอยู่ในครรภ์ ๙ เดือน มันก็มีความคิด มันก็มีความรู้สึกของมัน มีสถานะของมัน แล้วเวลาคลอดออกมา เห็นไหม โดยสถานะพ่อแม่ก็ต้องสอนว่านี่ถูกนี่ผิด คือสอนสมมุติให้

ถ้าเป็นทางโลกก็จะบอกว่า การสอนอย่างนี้คือสอนให้ฉลาด สอนให้รู้ทันโลก สอนให้สื่อความหมายกับโลก แต่ถ้าเป็นทางธรรมะ มันคือการสอนให้ยึดติด เพราะจิตเด็กมันใสสะอาดแต่ก็ต้องสอนมัน พอสอนมันแล้วมันรับรู้ของมันขึ้นมา สิ่งที่ได้รับนี้มันเป็นสัญญา โดยสัญชาตญาณมันก็มีความรู้สึกอยู่แล้ว มันก็มีความคิดอยู่แล้ว พอเราโตขึ้นมาแล้วเราก็มาปฏิบัติธรรม เห็นไหม เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เพราะเราฟุ้งซ่าน เพราะเรามีความทุกข์ เพราะความคิดนี้เราควบคุมมันไม่ได้ ความคิดที่ควบคุมไม่ได้นี้มันจะใช้ความคิดต่างๆ มาเหยียบย่ำเรา มาทำลายเรา ทั้งๆ ที่เราตรีกในธรรมของพระพุทธเจ้าว่านิพพานเป็นอย่างนั้นๆ รู้หมดเลย แต่ในหัวใจก็ทุกข์ รู้จักนิพพานแต่ก็ยังทุกข์นำคุณเลย เพราะวานิพพานกับหัวใจเรามันคนละเรื่องกัน นิพพานนี้เป็นชื่อ เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วท่านวางธรรมไว้ พอเราอยากได้มากเราก็เลยไปเอาชื่อนิพพานมา แล้วก็มาคิดว่านิพพานเป็นอย่างนั้นๆ ก็ว่ากันไป แต่ก็ยังเป็นทุกข์กันทั้งนั้นเลย

แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริงของเรา เห็นไหม ลองตรีกในธรรมขึ้นมา นิพพานคืออะไร? เรารู้นิพพานจริงหรือไม่จริง? ถ้าไม่จริงแล้วอะไรที่มันเป็นความถูกต้องดีงาม? ถ้ามันมีสติไล่เข้ามา นี่ละคือปัญญาอบรมสมาธิ ตรีกในธรรมของพระพุทธเจ้า คิดถึง

เรื่องในชีวิตประจำวัน คิดถึงเรื่องใดก็แล้วแต่ เพราะโดยธรรมชาติของจิตก็เหมือนสัมผัสกับเปลือกส้ม พลังงานคือตัวจิตนี้เป็นเนื้อสัมผัส แล้วขั้น ๕ หรือความคิดของเราเป็นเปลือกสัมผัส รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นเปลือกสัมผัส

โดยทั่วไปแล้วถ้าเราจะหยิบส้ม เราก็ต้องหยิบโคนเปลือกส้มแน่นอน ธรรมของพระพุทธเจ้าที่เราจะคิดอย่างไรก็แล้วแต่ มันก็คือคิดโดยเปลือกส้มแน่นอน การคิดโดยเปลือกส้มนี้มันก็เป็นความคิดที่เกิดจากกิเลสตัณหาความทะยานอยาก ความสกปรก

พอมันคิดมันก็จะอยู่ในความสกปรกของมันอยู่ตลอดเวลา แล้วถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ คือเราใช้ปัญญาใคร่ครวญความคิดของเรา มันก็เหมือนกับเราปอกเปลือกส้ม พอเปลือกส้มโคนปอกออกแล้วมันก็จะเปื้อนเนื้อสัมผัส ความคิดต่างๆ ที่มันให้ผลเป็นทุกข์ ถ้าเราตามความคิดทัน ความคิดมันจะหยุด เหมือนกับเราปอกเปลือกส้ม มันจะหยุดๆ แต่มันยังปอกไม่หมด เคี้ยวเปลือกส้มมันก็จะมาหุ้มอย่างเก่าอีก เราก็ทำไปเรื่อยๆ รู้ทันความคิดนี้อยู่ตลอด

รู้ทันได้อย่างไร ตอนนี้อยู่แต่กายกับจิต เรายังแบ่งไม่ถูกเลยว่าอะไรเป็นกายอะไรเป็นจิต แล้วพอมีความคิดเกิดขึ้นมา เราจะเห็นความคิดได้อย่างไร แม้แต่กายกับจิต กายที่จับได้อย่างนี้เรายังเห็นตัวเราไม่ได้เลย แล้วความคิดที่เป็นนามธรรม เราจะเอาอะไรไปจับมัน แล้วเราจะจับเปลือกส้มมาปอกเปลือกส้มได้อย่างไร ก็ใช้สติไง เวลาเราคิดขึ้นมา คิดถึงลูกคิดถึงหลาน พอมันคิด เราก็มีสติรู้ว่า “นี่เราคิดแล้ว” แต่เมื่อก่อนเราจะไม่รู้

แต่ถ้าตั้งสตินะ “นี่เรากำลังคิดแล้ว เราคิดเรื่องอะไร? แล้วคิดทำไม? ที่เราคิดมันมีเหตุผลอะไร? เราคิดแล้วมันให้ความทุกข์กับเราไหม?”

แล้วถ้าคิดในเรื่องที่มันเสียใจนี้จะคิดได้มากเลย แต่เรื่องดีๆ นี่กลับคิดไม่ได้ ที่อยากจะจำมันก็ลืม แล้วไอ้ที่อยากจะลืมมันก็จะจำ มันจะหลอกตัวเองตลอดไป เห็นไหม เราก็ใช้สติตามมันไป หาเหตุผล ความคิดที่หาเหตุผลนี้ถ้ามันทันความคิดแล้วความคิดหยุด มันจะเศร้าใจมากกว่าความคิดนี้ทำลายเราเอง เหมือนกับเทียนมันเผาไหม้ตัวมันเอง

เห็นไหม มันให้แสงสว่างแล้วมันก็เผาไหม้จนเทียนหมดเล่ม เช่นเดียวกับชีวิตของเราทั้งชีวิต

ความคิดของเรานี้ที่ออกมาเป็นทางวิชาการ เพราะความคิดมีสัญญาข้อมูล เราก็คศึกษามาจนเรามีการศึกษา เราจะทำธุรกิจหรือเราจะทำอะไรก็ได้แล้วแต่ เราก็ใช้ความคิดของเราทำ เวลาเราจะหาผลประโยชน์ต่างๆ เราก็ใช้ความคิดของเรานี้มาทำ เห็นไหม เทียนมันเผาไหม้ตัวมันเองจนมันหมดเล่ม ความคิดของเรา ชีวิตของเรา มันก็จะเผาไหม้ตัวมันเองตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย แล้วมันก็จะตายไปโดยที่มันทำงานไปโดยธรรมชาติของมัน

แต่พอเรามีสติขึ้นมา ค่อย่างเทียนนี้เวลามันเผาไหม้ตัวมันเอง มันให้แสงสว่างไหม แสงสว่างนี้มันเกิดประโยชน์ต่อคนอื่นบ้างไหม แสงสว่างนี้มันทำให้คนเห็นธรรมไหม แล้วความคิดของเราที่มันทำลายตัวเราเองอยู่ที่นี่ มันเผาไหม้เราอยู่ที่นี่ เราจะเอามาเป็นประโยชน์กับเราได้ไหม

ถ้าเราเอามาเป็นประโยชน์ มันจะสอนจิตเรา จิตเรามันโง่ มันถึงไม่รู้ว่าจะจิตกับความคิดมันต่างอันต่างจริง เวลาที่เราพิจารณาไปจนจิตเป็นสมาธิแล้ว จิตเห็นอาการของจิต แล้วพิจารณาของมันไป “ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕” รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่ใช่เรา จิตเป็นจิต ขั้น ๕ เป็นขั้น เห็นไหม ต่างอันต่างจริง ความคิดก็เป็นความคิดจริงอันหนึ่ง จิตมันก็เป็นจิตจริงอันหนึ่ง ความจริงกับความจริงมันสมดุลกันแล้วมันปล่อยวางกัน มันปล่อยความคิด มันปล่อยความยึดมั่นถือมั่น มันปล่อยของมัน นี่ใจสิ่งที่มันปล่อย ก็เพราะมีปัญญาอบรมสมาธิเข้าไป พอวิปัสสนาไปแล้วมันจะเป็นแบบนี้

ปัญญาอบรมสมาธินี้ถ้าเราทำไปบ่อยครั้งเข้า.. บ่อยครั้งเข้า.. มันจะเป็นจุดเริ่มต้นให้เราเห็นถึงความคิดของเรา ถ้าเรายังไม่เห็นความคิดของเรา เรายังจับความคิดของเราไม่ได้ ก็เกิดวิปัสสนาไม่ได้

ตามธรรมดาแล้วทางโลกเขาจะบอกว่า **“ความคิดกับจิตนี้เป็นอันเดียวกัน”**

ไม่ใช่! ตัวจิตเหมือนน้ำที่มันใสสะอาด แต่ความคิดนี้เหมือนกับเครื่องแกงที่ใส่ผสมเสร็จแล้วเป็นแกงเขียวหวาน เป็นแกงเผ็ด เป็นแกงส้ม มันแสดงออกถึงว่าแกงนั้นเป็นอาหารที่ให้เรากินได้เพื่อการดำรงชีวิต แต่น้ำเปล่าๆ นี้ มันกินไม่อร่อย แต่ถ้าไม่มีน้ำมันก็จะเป็นแกงขึ้นมาไม่ได้ ฉะนั้นเวลาแยกน้ำกับสิ่งผสมที่เป็นแกงออกจากกัน เราแยกไม่ได้ในทางวัตถุ แต่ในทางความรู้สึก ในทางความเป็นจริงของหัวใจนี้มันแยกได้

ปัญญาอบรมสมาธิ หมายถึง การแยกอารมณ์ความรู้สึก ความโกรธ ความเกลียด ความเจ็บ ความช้ำในหัวใจออกจากพลังงาน เห็นไหม พอออกจากพลังงาน ออกจากจิตเดิมแท้ ออกจากจิตที่มันเป็นพลังงานเฉยๆ นี่ก็คือสมาธิ

ปัญญาอบรมสมาธิ มันทำได้จริงๆ แล้วถ้าใครไปทำแล้วมีปัญหาให้มาถามเรา ถ้าเราสอนแล้วทำไม่ได้นะ เราจะลุกขึ้นมาแล้วให้ทำโทษเลย จะไม่บอกให้เอาปิ่นยิ้งทิ้ง (หัวเราะ) เมื่อก่อนเราจะบอกเลยว่า ถ้ากูสอนผิดจะให้เอาปิ่นจ่อหัวกูแล้วยิ้งทิ้งไปเลย เพราะเราทำมาก่อน เราทำมาแล้ว

ปัญญาอบรมสมาธิ พอมันไล่เข้าไป รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ทีนี้ รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นตัวล่อ แล้วตัวจิตมันก็ออกไป แล้วถ้ามีสติทัน คิดดูสิ มันอยากได้อะไร ก็อยากได้รูป เราก็ใช้ปัญญาไล่ไปว่า “รูปมันก็เป็นอนิจจัง รูปก็ให้ผลดีผลชั่ว รูปที่ดีก็ให้ผลเป็นผลที่ดีแต่รูปที่ชั่วก็ให้ผลที่ชั่ว รูปที่ให้ผลเป็นสุขให้ผลเป็นทุกข์ แล้วเอ็งโง่ไปเอามันทำไมล่ะ” เห็นไหม มันก็จะทิ้งบ่วงของมาร

เสียงที่เขาชมมาว่าคนนั้นดี เขาสรรเสริญมา โอ้โฮ.. ตัวลอยเขียว แต่เวลาเขาตบิณินทาล่ะ อู้หุย.. เจ็บช้ำน้ำใจมาก เสียงมันก็เป็นเสียง เขาชมมึงมาตั้งแต่เมื่อวาน มึงทำไมไม่ตัวลอยตั้งแต่เมื่อวานล่ะ พอคนเขาบอกว่ามึงดี โอ้โฮ.. ตัวลอยเลยนะ คือเขาพูดมาตั้งแต่เมื่อวานแต่เราเพิ่งมาได้ยินวันนี้

รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นตัวกระตุ้นทั้งหมด แล้วถ้าไม่มีจิตของเราไปรับรู้ ไม่มีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ไม่มี ความหลง ไม่มี ความไม่เข้าใจตัวเอง มันก็จะไปเสวยอารมณ์ แต่ถ้ามีความเข้าใจ “เขาชมมาก็เพื่อจะหลอกใช้เราไง เขาว่าเราดีเราขยัน แล้วก็ให้งานเราทำไง เขาจะเอาเราไปใช้งานไง โอ้เราก็โง่ล่ะ เป็นคนดีก็ต้องขยันมันเพียร ก็ทำ

เข้าไปสิงงานนะ” ถ้าเรารู้ทัน เราก็ไม่หลงไปทำตามเสียงขมนั้น นี่ไงปัญญาอบรมสมาธิ
ไล่ความคิดให้ทัน ถ้าไล่ความคิดทันแล้วความคิดจะเกิดจากจิตนี้ไม่ได้! แต่เพราะเราไม่
ทันความคิดของเรา เพราะเราโดนกิเลสตัณหา มันยุแห่

คำว่า “ยุแห่” เราจะเห็นได้ชัดเวลาที่คนยุคนแห่ มันทำให้คนแตกความสามัคคี
แต่เวลากิเลสมันยุแห่ใจเรา เรากลับไม่รู้ไม่เห็นเลย แต่พอมีสติไล่เข้าไป.. ไล่เข้าไป..
ปัญญาอบรมสมาธิมันไล่เข้าไปจนเห็นว่า ความคิดนี้บางที่ถ้าเรามีกำลังไม่พอ ความคิด
มันมาแรงมากเรารู้เลย แล้วเราก็นั่งไว้เฉยๆ แต่ถ้ามันทัน พอความคิดจะเกิดขึ้นมา “ฮั่น
แน่!” แล้วความคิดมันจะดับทันทีเลย มันอายุ คูสิ บางทีเวลาเราคิดไม่ดี แล้วพอเรามีสติ
“มึงคิดอีกแล้ว” ความคิดมันก็จะหยุดทันที เห็นไหม ไล่เข้าไป พอหยุดแล้วนี่คือสติมัน
ทัน ถ้าหยุดได้แสดงว่าจิตมีกำลัง แต่ถ้าจิตไม่มีกำลัง พอมันคิดเรากับความคิดก็จะไป
ด้วยกัน จะเอาอะไรก็เอา เราจะไปด้วยหมดเลย

แต่ถ้าเราหยุดความคิดได้ เราจะเป็นอิสระใหม่ พอเราหยุดความคิดจนเป็นอิสระ
แล้ว จะไม่มีใครมาใช้เราได้ใช่ไหม นี่ละปัญญาอบรมสมาธิ พออบรมบ่อยครั้งเข้า..
บ่อยครั้งเข้า.. จนสมาธินี้มันตั้งมั่น หมายถึงว่าเราจะต้องมีความชำนาญแบบที่ว่ามันจะ
ประคองสมาธิได้ตลอดไป พอประคองสมาธิได้นี้เขาเรียกว่าเอกัคคตารมณ์ คือจิตมันจะ
ตั้งมั่น

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นก็ดับไปเป็นธรรมดา” โดย
ธรรมชาติของพลังงานนี้มันจะอยู่คงตัวไม่ได้ เพราะมันจะต้องอาศัยอิงกับอะไรไว้ จิตนี้
มันก็อยู่ด้วยตัวเองไม่ได้ เราถึงต้องมีพุทโธ มีสติให้จิตนี้มันอิงอยู่ เพราะจิตนี้มันเป็น
นามธรรม แต่พอเราพิจารณาไปจนมันตั้งมั่น เราจะเห็นเวลาที่มันเสวยอารมณ์ มันจะ
เสวยความคิด ความคิดนี้เป็นขันธ์ พอมันแยกเข้ามาจนเป็นตัวของมันเอง แล้วมันเห็น
สิ่งที่จิตเสวยความคิด พอคิดปั๊บมันก็จะ เป็นความรู้สึกเป็นอารมณ์ขึ้นมา พอมันจะเสวย
ปั๊บ ถ้าเราจับมันได้ก็คือ “จิตเห็นอาการของจิต” จิตเห็นความคิดก็คือจิตเห็นอาการของ
จิต แต่ตอนนี้เรายังไม่รู้จักรั้วอะไรเป็นจิต อะไรเป็นความคิด แต่ถ้าเราทำขึ้นไป มันจะ
พัฒนาไป แล้วมันจะเป็นอย่างนี้ แต่ต้องเป็นตามความจริงนะ

พอฟังเทศน์ปั๊บ เดี่ยวพอกลับไปแล้ว เอ็งก็จะไปนั่งคิดว่า “อันนั้นเป็นความคิด อันนี้เป็นจิต” มันจะไปสร้างเลยว่าเป็นภูเขา ๒ ลูก แล้วก็บอกว่า “ภูเห็นแล้ว”

จะเห็นหรือไม่เห็นมันไม่สำคัญ เราทำของเราไป จะผิดหรือถูกก็ทำไป เพราะจิตมันเกิดดับเร็วมาก คูตี หนึ่งที่เขาฉายเห็นไหม วันละ ๓ - ๔ รอบ แล้วไอ้หนังของเรา ไอ้ความคิดของเรามันฉายวันละล้านๆ รอบ ล้านๆ ความคิด ถ้าเรามีสติทัน เราจะจับได้ แล้วเราก็จะมีโอกาสทำเป็นล้านๆ ครั้งต่อวัน หลายล้านครั้งด้วย ฉะนั้นไล่เข้าไป.. ไล่เข้าไป.. มันจะมีงานให้เราทำตลอดเวลา ถ้าเรามีสติ เราก็วิปัสสนาไป นี่คือคนภาวนาเป็น

คนภาวนาเป็น หมายถึง คนที่ภาวนามาจนจิตมันตั้งมั่น แล้วจิตมันมีเหตุมีผล มันจับกายจับจิตได้แล้ววิปัสสนาไป มันแยกถูกแยกผิดได้ คนภาวนาเป็นจะไม่คลุกคลีกับใคร คนภาวนาเป็นจะขอเวลาปฏิบัติ คนภาวนาเป็นจะอยากเข้าทางเดินจงกรม จะอยากนั่งสมาธิ แล้วไม่อยากยุ่งกับใคร เพราะมันเห็นงานของมัน แล้วมันทำงานอยู่ตลอดเวลา แต่ไอ้คนที่คลุกคลี คนที่ยังพูดขี้ไม้ปากเปียกปากแฉะ ไอ้ันนั้นมันภาวนาไม่เป็นเด็ดขาด.. เด็ดขาด! ส่วนคนที่ภาวนาเป็น เขาจะคอยหาโอกาสของเขา

เห็นไหม “ปัญญาอบรมสมาธิ - สมาธิอบรมปัญญา” ถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็จะ เป็นปัญญาวิมุตติ เป็นทางเดิน เป็นร่องรอยของพระสารีบุตร ส่วนเจโตวิมุตตินี้เป็นการ ใช้พุทโธๆ จนจิตเป็นสมาธิ เป็นทางของพระโมคคัลลานะ จะมีฤทธิ์มาก เวลาทำพุทโธๆ แล้วมันจะลง แล้วเวลาที่ เป็นสมาธิมันก็จะแตกต่างกันมากกับพวกปัญญาอบรมสมาธิ

ทีนี้เวลาไปคุยกัน มันก็จะเถียงกันว่า “เอ็งผิด ข้าถูก เอ็งถูก ข้าผิด” อยู่ตลอดเวลา เพราะอะไร เพราะถ้าเป็นพุทโธๆ มันก็เหมือนกับเราโค่นต้นไม้ทั้งต้น เวลามันล้ม มันจะล้มดังตึง! เพราะมันพุ่มใหญ่มาก มันจะฟาดจนกระจายไปทั่วเลย

“ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ” ขณิกะ คือ มันสงบลงชั่วคราว แล้วถ้าพุทโธต่อไป ลงลึกเข้าไปอีกก็จะเป็นอุปจาระ ถ้ามันเข้าไปถึงตัวจิตปั๊บมันจะมีฐาน แล้ว

ถ้ามันออกเห็นนิมิตคือมันออกรับรู้ แต่อัปนาสมาธินี้มันจะลงลึกเข้าไปอีก มันมีรสชาติแตกต่างกัน เพราะจิตที่เป็นสมาธินี้มันจะลึก มันจะว่าง.. เย็น.. สงบ.. สุขมาก

ถ้าไม่สุข จะไม่มีใครคิดสมาธิ โดยปกติผู้ปฏิบัติที่ยังไม่เข้าใจ ก็จะคิดว่าสมาธินี้เป็นนิพพาน แต่มันไม่ใช่ พวกที่จะคิดว่าสมาธิเป็นนิพพาน ส่วนใหญ่แล้วก็จะไปทำพุทโธ เพราะพุทโธนี้มันจะลงลึก คูลี เวลาเข้าสมาบัติ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสนัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัณญายตนะ สัณญายตนะ เวลาเราเข้าไปแล้วถอยกลับ เวลาเข้าสมาบัติเราเข้าแล้วถอย เห็นไหม อนุโลม-ปฏิโลม ขึ้นไป แล้วพอจิตมันมีพัฒนาการของมัน มันมีกำลังของมัน โลกนี้จะปิดเราไม่ได้ เพราะเราจะรู้เห็นไปหมดเลย

รู้เห็นหมด! แต่มันจะได้อะไรขึ้นมา ก็ได้ทิฏฐิมานะใจว่ากูเก่ง แล้วมึงก็จะติดอยู่กับกิเลสไปจนตาย แต่ถ้ามันย้อนกลับเข้ามาให้เป็นอริยสัจ มันจะไปชำระกิเลส พระพุทธเจ้าปรารถนาตรงนี้

เราจะบอกว่า ถ้าเป็นเจโตวิมุตตินี้มันจะรู้ เพราะพื้นฐานของมันได้ทำสมาธิมา พอจิตมันสะอาดมันจะมีกำลัง แต่มันจะรู้อะไรได้เยอะแยะไปหมดเลย แต่ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติมันจะใช้ปัญญาใคร่ครวญ ใช้ปัญญาไล่ต้อนเข้ามา ปัญญาเป็นคนฆ่ากิเลส แต่ก็มีกำลังของสมาธิหนุนมาตลอด เพราะในสมาธิมันก็มีปัญญา และในปัญญามันก็มีสมาธิ สมาธิมันจะหนุนมาตลอด แต่สมาธิมันก็จะไม่ลงลึก เพราะมันใช้ปัญญา

ที่นี้ปัญญาที่มันใช้แยกแยะ ใช้ใคร่ครวญบริหารจัดการ มันก็เหมือนกับผู้ที่บริหารจัดการองค์กรมาตลอดชีวิต มันจะเข้าใจเรื่องขององค์กรต่างๆ เข้าใจเรื่องกามภพ รูปภพ อรูปภพ แล้วมันจะเทศน์ออกมาได้เหมือนกับข้าวตอกแตกเลย นี่มันก็อีกกรณีหนึ่ง

“เรื่องปัญญาอบรมสมาธิ ขอความเมตตาอธิบายแบบละเอียด”

นี่เราก็อธิบายละเอียดแล้วละนะ แล้วประสาเราด้วย เราสงสารคนที่เขาฟังบ่อยๆ เขาก็จะบอกว่า “หลวงพ่อบอกพูดแต่เรื่องเก่าๆ” อ้าว.. ก็มันเป็นอย่างนี้ แต่พอคนใหม่เข้ามา เขาก็อยากรู้ของเขา ให้อำนาจละเอียด เราก็พูดไปแล้วอย่างนี้นะ

ถาม: ๓. เมื่อเริ่มปฏิบัติ เราควร “พุทโธ” ก่อนเลยใช่ไหมครับ หรือว่าจะใช้ปัญญา
อบรมสมาธิ?

หลวงปู่: มันเป็นอย่างนี้นะ

ถ้าเราจะกำหนดพุทโธ เราก็ต้องกำหนดพุทโธตลอดไป เหมือนอาหารมือนี่ถ้าเรา
จะกินข้าวสวย เราก็กินข้าวสวย แล้วถ้ามันจุกมันอึดท้อง มือต่อไปถ้าเราจะกินข้าวต้ม
เราก็กินข้าวต้ม คือถ้าเราจะกำหนดพุทโธ เราก็ต้องกำหนดพุทโธไปเรื่อยๆ แต่ถ้าพุทโธไป
แล้ว บางทีมันเครียด เราก็มาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ใช้ปัญญาและมีสติตามเข้าไป.. ตาม
เข้าไป.. ทีนี้พอตามเข้าไปแล้วมันหยุด พอมันหยุดแล้วเราไม่รู้ว่าจะทำยังไงต่อ ก็ให้เรา
กลับมาใช้พุทโธได้ คือเวลาที่เรามาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ตามความคิดเข้าไป พอถึงจุดบั้น
มันมีเหตุมีผลแล้วมันปล่อยหมด แล้วเราไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรต่อ เพราะมันยังไม่ได้คิดต่อ
แต่พอมันหยุดบั้น ประเดี๋ยวก็คิดอีก ถ้ามันหยุดบั้นแล้วมันจะนิ่งอยู่

เวลาปฏิบัตินี้หลวงตาท่านสอนบ่อย ท่านบอกว่า “ในการปฏิบัติของพวกเรา สิ่ง
ที่ต่อต้านเราก็คือกิเลสของเรา กิเลสมันจะต่อต้านธรรมตลอดเวลา” แต่พอเราปฏิบัติไป
แล้ว เราก็จะบอกว่า “ทำไมการปฏิบัติธรรมมันทุกข์ขนาดนี้ ทำไมการปฏิบัติธรรมมัน
ลำบากขนาดนี้”

การปฏิบัติธรรมนี้คือเราแสวงหาความดี แต่การจะได้ความดีมา มันจะต้อง
ทำลายความชั่ว มันต้องทำลายกิเลสในใจของเรา แล้วความดีมันถึงจะปรากฏ ตอนนี้
ความดีมันยังไม่ปรากฏ ขณะที่เราทำอยู่นี้คือเราพยายามจะปราบไอ้ความชั่วในใจเรา
ปราบไอ้ความทิฐิมานะ ปราบกิเลสตัณหาในใจเรา มันก็เลยเป็นงานที่ทุกข์ ดังนั้นที่เรา
ทุกข์นี้ก็คือกิเลสมันต่อต้าน กิเลสมันแข็งข้อ แล้วเรากำลังจะทำลายกิเลส

ฉะนั้นเวลาปฏิบัติ อย่างบอกว่าปฏิบัติธรรมแล้วทุกข์ แต่ต้องบอกว่ากิเลสมันทำให้
กูทุกข์ แล้วกูกำลังจะทำลายกิเลส กิเลสเท่านั้นที่มันต่อต้านที่มันทำลายเรา แล้วเรา

พยายามต่อสู้กับมันด้วยธรรมะ ธรรมะคืออะไร สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม นี่คือ ธรรมแล้วนำไปชำระกิเลส

ที่เขาถามว่า “ควรพุทโธก่อนใหม่หรือควรใช้ปัญญาอบรมสมาธิ?”

เราจะบอกว่า ถ้าเราจะกำหนดพุทโธ เราก็ต้องกำหนดพุทโธไปเรื่อยๆ อย่างเช่น ตอนเช้าเราก็เริ่มปฏิบัติเลย กำหนดพุทโธๆๆ ตลอดไปเลย แล้วถ้ามันไม่ดี พอตอนเย็น เราก็มาใช้ปัญญาบ้าง ใช้ความคิดไล่ไปเลย เอาอันใดอันหนึ่ง อย่าเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพราะกิเลสมันจะหาช่องว่างตรงนี้มาหลอกเรา

เหมือนเวลาหุงข้าว พอเราตั้งหม้อไว้ “เอ้อ.. อันนี้ไม่ดี” แล้วเราก็เปลี่ยนเตาใหม่ ตั้งหม้อใหม่ วันนั้นเราก็เลยไม่ได้กินข้าว คือจิตมันจะไม่ลง กิเลสมันจะเอาตรงนี้ มันจะ ทิ่มเลย

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้าอีก แล้วเจ้าจะเกิดจากเราอีกไม่ได้เลย” นี่มันแค่ความดำริ มันยังไม่ใช้ความคิดเลยใช่ไหม อย่างเช่น เราตั้งใจว่าจะปฏิบัติ เห็นใหม่ ตั้งใจนี้ก็คือเจตนาแล้ว แล้วความดำริละอยู่ที่ไหน ความดำรินี้มันเกิด ก่อนที่เราจะเจตนาอีก แล้วกิเลสมันอยู่หลังความดำริของเรา คือไม่ว่าเราจะทำอะไรกิเลส มันจะรู้ก่อนเลย อย่างเช่น เราจะปฏิบัติธรรม เรายังไม่รู้เลยว่าธรรมะเป็นอะไร สติเป็นอะไร แต่ถ้ากิเลสนี้มันจะรู้ทุกเรื่อง เพราะกิเลสมันอยู่กับเรา กิเลสมันจะรู้ทุกเรื่องที่เราจะ คิด

ฉะนั้นพอเราจะมาพุทโธ กิเลสมันก็จะบอกว่า “เออ.. พุทโธไปก่อน พุทโธไปก่อน” แล้วพอเราเริ่มจะเป็นสมาธิ กิเลสมันก็จะบอกว่า “เปลี่ยนๆ เปลี่ยนมาเป็นปัญญา อบรมสมาธิ” คือกิเลสมันจะมาหลอกเราให้เปลี่ยนแปลง ให้สับปลับตลอด ฉะนั้นถ้าเรา ตั้งใจไว้ว่าจะทำสิ่งใด เราก็ควรทำสิ่งนั้นตลอดไป แล้วถ้ามันมาบอกว่า “ให้ทำอย่างนั้น ดีกว่า ให้ทำอย่างนี้ดีกว่า” เราก็ต้องบอกว่า “กูไม่เชื่อมัน” แล้วเราทำไปให้ถึงที่สุดเลย พอ ถึงที่สุดแล้วได้หรือไม่ได้ เราค่อยมาแก้ไข

เพียงแต่เราจะบอกว่า บางทีถ้าปฏิบัติไปแล้ว เช่น เวลาเราพุทโธๆ ไปแล้ว เหมือนมันเฉๆ ว่างๆ นั่นแหละเราจะต้องพุทโธตลอดไป บางทีถ้าพุทโธๆ แล้วมันก็เงียบไป มันเฉย แล้วเราบอกว่า “อย่างนี้ถูกต้องแล้ว เพราะว่าจิตมันละเอียด” นี่ละกิเลส มันจะสวมรอยว่า **“พอพุทโธๆ ไปแล้ว ถ้าจิตละเอียดแล้วอย่าพุทโธอีกนะ เพราะถ้าพุทโธ จิตมันจะหายาบ”** นี่ละกิเลสมันหลอก แล้วเราก็จะคาอยู่อย่างนี้

เราจะต้องพุทโธๆๆๆ ถ้ายังนึกพุทโธได้แสดงว่ามันยังไม่ละเอียดหรอก มันเป็นธรรมชาติของจิต มันเหมือนน้ำนิ่งแล้วตะกอนมันอยู่ที่ก้น พอขยับตะกอนมันก็จะขึ้นมา คือมันจะนิ่งอยู่เฉยๆ แต่มันยังไม่เป็นสมาธิ! แต่เราไปเข้าใจว่าเป็น เพราะมันสบาย ว่างๆ เห็นไหม

คำว่า “ว่างๆ” นี่มันมีคนมาถามเราเยอะมาก เราจะบอกว่า “ว่างๆ” นี่มันเป็น อจินไตย คำว่า อจินไตย คือ มันกว้างขวางเสียจนคาดการณไม่ได้ อจินไตยมี ๔ อย่าง

๑. พุทธวิสัย คือปัญญาของพระพุทธเจ้านี้เป็นอจินไตย เราคาดไม่ได้หรอก อย่าไปคิด ถ้าเราคิดว่า เราจะมีปัญญาให้เท่ากับพระพุทธเจ้า มึงไปเอาสมองมาอีก ๕ เท่าก็ยังไม่ได้เลย มึงตายเปล่าเพราะนี่คืออจินไตย

๒. เรื่องของกรรม กรรมที่ว่าพาทเกิด กรรมพันธุ์ กรรมเป็นเผ่าพันธุ์ ถ้าจะให้อธิบายกรรม กูจะไปอธิบายกรรมที่ล้านชาติที่แล้วของมึง มึงจะจำได้ไหม เพราะอะไรรู้ไหม เพราะจิตมันเกิดมาแล้วไม่มีต้น ไม่มีปลาย คำว่า “ไม่มีต้นมีปลาย” คือมันได้เกิดมาหลายล้านชาติ กรรมของเราในชาติไหนก็ไม่รู้

มันมีอยู่ในธรรมชาติว่ามีพระองค์หนึ่งทีไปปฏิบัติ แล้วก็แม่ชีที่ปฏิบัติจนได้เป็นพระอรหันต์แล้วสามารถรู้วาระจิตรู้ว่าใครคิดอะไรจนเป็นที่รำลือ พระรูปนี้ก็อยากไปเจอ ก็เลยไปปฏิบัติอยู่ด้วย แม่ชีก็ทำอาหารไปถวายพระบ่อยๆ พอพระไปปฏิบัติปั๊บ เวลาพระคิดอะไร แม่ชีนั้นจะรู้หมดเลย พระก็อายุมาก จึงกลับไปหาพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าบอกว่าให้กลับไปปฏิบัติต่อกับแม่ชีนั้น

ทีนี้พอกลับไป พระก็อายุแม่จีมาก เพราะตัวเองเป็นปลุชนไขใหม่ พอก็คอยากกินอะไร อยากได้อะไร แม่จีก็เอามาให้หมด พระก็เห็นบุญคุณของแม่จี พระก็พยายามบังคับตัวเองให้ปฏิบัติจนได้เป็นพระอรหันต์ พอเป็นพระอรหันต์แล้วก็รู้สึกซึ่งบุญคุณของแม่จีนี้มากเลยว่า เราได้เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาก็เพราะแม่จีนี้ แล้วพระก็มากำหนดดูว่า ชาติที่แล้วเรามีบุญคุณอะไรกับเรา พอกำหนดดูก็รู้ว่าเมื่อชาติที่แล้วเคยเป็นคู่ครองกัน แล้วก็โดนแม่จีนี้ฆ่าตาย กำหนดชาติต่อไปอีกก็โดนฆ่าตายอีก กำหนดไป ๕๕ ชาติก็โดนแม่จีนี้ฆ่าตายมาตลอด พระเสียใจมาก แต่แม่จีเขาอยู่แล้วก็เลยบอกให้พระอรหันต์องค์นั้น กำหนดย้อนไปอีกชาติหนึ่งสิ พอถึงชาติที่ร้อยก็รู้ว่าพระองค์นี้ฆ่าแม่จี ไม่ใช่ฆ่าในชาติปัจจุบัน แต่เคยฆ่ามาในอดีตชาติ ชาติที่ร้อยนี้พระเป็นฝ่ายฆ่า แล้วมันก็ผูกโกรธ แล้วพอมหาชาติที่ ๕๕ แม่จีก็มาเป็นฝ่ายฆ่าๆๆ จนมาเกิดเป็นแม่จีกับพระในชาตินี้ แล้วสำเร็จเป็นพระอรหันต์ทั้งคู่

นี่คือเรื่องของกรรม เห็นไหม กรรมเป็นอจินไตย ที่ว่าเราอธิบายไม่ได้ อย่างในปัจจุบันนี้เรามีกรรมกันใหม่ เราก็ผูกกันได้ในชาตินี้ เห็นไหม ตอนเด็กๆ เราเคยทะเลาะกันมา เรามีปัญหากันมา เราเป็นเด็ก เราโตมาด้วยกัน เราก็รักกัน เพราะเราเห็นกรรมได้แค่นี้

๓. เรื่อง โลก เรื่อง โลกนี้ก็เป็นอจินไตย หมายถึงว่า มันจะอยู่ของมันอย่างไร แต่มันจะแปรสภาพของมัน อจินไตยคือมันจะอธิบายให้เป็นสูตรคงที่ไม่ได้

๔. เรื่อง ฌาน เรื่อง ความสงบ เรื่อง การทำสมาธิ นี่ก็เป็นอจินไตย มันหลากหลายมาก มันอยู่ที่บุญที่กรรมของคน เรื่องสมาธิ เรื่องการเข้าสมาบัติ ที่คนจะเข้าได้มากหรือได้น้อย ถ้าเข้าได้เข้มข้น มันก็จะมีพลังงานที่เข้มข้น ก็จะไปถึงไหนต่อไหนได้ลึกซึ่งมากกว่า

เรื่อง ความว่าง เวลาใครมา ก็จะบอกว่า “ว่างๆ ว่างๆ”

“ว่างๆ ว่างๆ” นี่มันก็เป็นอจินไตย คือมันไม่มีขอบเขตเลย แต่พอมานเข้าอริยสัจสี่ ว่างของพระโสดาบัน ขอบเขตของพระโสดาบันมันมีอยู่ (ว่างของพระสกิทาคามี ว่างของพระอนาคามี ว่างของพระอรหันต์) เพราะถ้าพระโสดาบันไม่มีขอบเขต พระ

โศดาบันกับพระโศดาบันจะคุยกันไม่รู้เรื่อง พระโศดาบันต้องสิ้นสุดกระบวนการของพระโศดาบัน ต้องคุยกันจบที่กระบวนการของพระโศดาบัน พระสกิทาคามี ก็ต้องคุยกันจบที่กระบวนการของพระสกิทาคามี พระอนาคามี ก็ต้องคุยกันจบที่กระบวนการของพระอนาคามี จนมาถึงของพระอรหันต์ แล้วพระอรหันต์จะว่างอย่างไร

ฉะนั้นที่เขาบอกว่า “ว่างๆ ว่างๆ นิพพานว่าง..”

ถ้าว่างมันก็จะคู่กับไม่ว่าง

เขาบอกว่า “นิพพานสว่างไสว”

ถ้าสว่างมันก็จะคู่กับเศร้าหมอง

นิพพานมันเป็นความสมมุติว่าว่าง แต่ว่างของพระอรหันต์นี้ท่านอธิบายได้ นะ คือถ้าคนที่รู้เท่าทันกัน รู้เหมือนกัน เวลาอธิบายนี้จะชัดเจนมาก ฉะนั้นเราถึงบอกว่า มันเป็นความว่างที่มีขอบเขต เป็นความว่างระดับไหน ความว่างที่หยาบ - ละเอียดต่างกันอย่างไร

เวลาเรากำหนดพุทโธๆ พอมันเป็นสมาธิแล้วมันจะหลากหลายมาก ฉะนั้นเวลาปฏิบัติ เห็นไหม ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นครูบาอาจารย์ของเรา ท่านถึงบอกเราว่า เราปฏิบัติแล้วจิตเราสงบไหม จิตเรามีพื้นฐานไหม จิตเราดีไหม แล้วถ้าเราเอาไปคุยกับเพื่อนหรือคุยกับผู้ปฏิบัติคนอื่น แล้วเขาบอกว่าของเขาถูกแต่ของเราผิด มันก็เรื่องของเขา คือเราอย่าเอาไปกังวลสิ พวกเราส่วนใหญ่แล้วจะกังวล กลัวแต่ว่าตัวเองจะผิด แล้วก็ไปเอาคนอื่นมาเทียบ ก็ในเมื่อสมาธิมันเป็นอินไตย..! และถ้าเราทำสมาธิแล้วเราจะมีกำลัง

เวลาเราถามว่าสมาธิเป็นอย่างไร? ถ้าเขาตอบว่า “โธ้ย..ว่าง!” ก็แสดงว่าโธ้ยมันยังไม่ใช่สมาธิหรอก โธ้ยมันไปจามา แต่ถ้าเราถามว่าสมาธิเป็นอย่างไร?

แล้วเขาตอบว่า “โธ้ยโธ้ย! หลวงพ่อ มันเป็นอย่างนั้น..อย่างนั้นเลย พุทไม่ถูกเลย”

เออ..นี่แหละสมาธิ ไข่! ของเอ็งเป็นสมาธิ

แต่ถ้ามาถามว่า “หลวงพ่อ ‘ว่างๆ ว่างๆ’ แล้วจะต้องทำยังไงต่อ?”

ถ้าว่างๆ ของมึงแบบนี้มึงต้องกลับไปพุทโธใหม่ละ กลับไปพุทโธก่อน พุทโธๆๆๆ ไปเรื่อยๆๆ พอพุทโธๆๆๆ แล้วมันเฉย..เฉย.. ตรงนี้มันสำคัญมาก เพราะอะไรรู้ไหม เพราะมันเป็นจินตนาการของพวกเรา ครูบาอาจารย์กรรมฐานของเรานี้ท่านจะบอกเลยว่า “ให้พุทโธๆๆๆ แล้วพุทโธจะละเอียดมากจนพุทโธไม่ได้” คำว่า “พุทโธไม่ได้” คือพยายามจะนึกยังงี้ก็ไม่ได้ เพราะเวลาที่มันเป็นอัปปน้ามันจะดับหมด หลวงตาท่านบอกว่า “ตอนที่จิตท่านเสื่อม ท่านพุทโธๆๆๆ จนพุทโธไม่ได้ พอพุทโธไม่ได้ก็อยู่กับผู้รู้ พุทโธไม่ได้ก็ไม่ใช่ไร”

แต่ของพวกเรานี้มันไม่ใช่อย่างนั้น มันยังพุทโธได้แต่ไม่ยอมพุทโธ...! เพราะพุทโธแล้วมันเหนื่อย เพราะพุทโธมันต้องคิด ญไม่ยอมพุทโธญอยากว่างๆ ใจ อ่างเล่ห์! เราเป็นห่วงตรงนี้ เพราะในการปฏิบัติ ถ้าคนมันไม่เข้าใจมันก็จะไปอยู่ตรงนั้น แล้วจะไปคาอยู่ตรงนั้น เขาเรียกว่า “ติด” มันจะอยู่อย่างนั้น เดินหน้าก็ไม่เดินหน้า ถอยหลังก็ไม่ถอยหลัง นี่ละกิเลสมันหลอกให้ติด แล้วเราก็จะติดอยู่ตรงนั้น

เห็นไหม ลูกศิษย์มาที่นี้เยอะ แล้วทุกคนก็จะบอกว่า “ว่างๆ ว่างๆ” กันทั้งหมดเลย เราเข้าใจถึงทฤษฎีของเขา เราก็พูดกับเขาว่า

“สมมุติว่าพุทโธได้ไหม?”

“ได้ค่ะ”

“แล้วทำไมไม่พุทโธล่ะ?”

“อ้าว.. ก็พุทโธมันหยาบไป แต่อันนี้มันละเอียดแล้ว”

คือพวกเราไปเอาความหมายที่ครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ แล้วมาเคลมว่าเป็นความรู้สึกของเรา แล้วกิเลสมันก็อ่างเล่ห์ แล้วเราก็ติดอยู่แค่นั้น

ถ้ายังนึกพุทโธได้ ต้องนึกพุทโธ...!

ถ้ายังนึกได้ คือมันยังมีช่องว่าง มันก็ยังไม่เป็นสมาธิ...!

เพราะถ้ามันเป็นความจริง มันจะเต็ม มันจะนึกไม่ได้ จะทำอะไรก็ไม่ได้ อันนั้นถึงจะเป็นสมาธิจริง

ถ้ายังนึกพุทโธๆ ได้ จะต้องนึกไปเรื่อยๆ พุทโธๆๆๆ ตลอดไป ตะโกนพุทโธจนตะโกนไม่ได้เลย นึกมันออกมาไม่ได้เลย แล้วมันจะลงสุดๆ เลย นี่คือพื้นฐานเรื่องสมาธิ

แล้วพอมีสมาธิแล้ว อย่างที่พูดเมื่อกี้ที่ว่า สมาธินี้เหมือนน้ำเต็มตุ่ม แต่ถ้าใช้ไม่เป็น แล้วไปนึกว่าตุ่มนี้เป็นนิพพาน เดียวถ้าน้ำระเหยไปหมดแล้ว ก็จะมาบอกว่า “นิพพานของกูไปไหน หมดเกลี้ยงเลย”

ต้องขยันหมั่นเพียรแล้วหมั่นตรวจสอบ การตรวจสอบของเรา การวัดผลของเรา เองนี้มันเป็นสันทิฎฐิโก

ทีนี้เวลาปฏิบัติไป เราก็มีของเรา อาจารย์ก็มีของอาจารย์ เราเคยไปถกเถียงกับครูบาอาจารย์เราจะเถียงมาก แล้วครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็น ท่านจะไม่ลือกตาย เพราะท่านกลัวว่าฝ่ายตรงข้ามจะเกิดทิฎฐิ ถ้าเกิดทิฎฐิแล้วมันจะยิ่งยึดแน่นเข้าไปอีก แต่จะต้องเอาเหตุผล หรือให้เขาทำไปจนเขาเห็นถูกเห็นผิด แล้วเขาจะทิ้งเอง คือถ้าเขาเห็นว่าสิ่งนั้นดีกว่าเขาก็จะทิ้งสิ่งที่เลวกว่า ทิ้งสิ่งที่มีคุณค่าน้อยกว่า จะบอกเขาว่าให้ลองทำอย่างนี้ดู พอจิตของเขาได้สัมผัสสิ่งที่ดีกว่า เขาก็จะวางสิ่งที่มีคุณค่าด้อยกว่าโดยเด็ดขาด

เพราะอะไร เพราะเราเคยทำมาก่อน เพราะเราคิดมาก่อน เราจะรู้ ครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติมาแล้วไม่คิด มันไม่มี ถ้าไม่คิด “แหม.. ทำไมมีวาสนาขนาดนี้ ทำไมกิเลสน้อยขนาดนี้” มันไม่มี ทุกคนมีกิเลสเหมือนกัน คิดเหมือนกัน แต่จะมากหรือน้อย จะต้องเคยคิดมาโดยเด็ดขาด

ถาม: เมื่อนั่งสมาธิในถ้ำที่เชียงใหม่ เห็นแสงเป็นกลมๆ สีแดง แล้วก็ออกจากสมาธิจากนั้นพอมาทำสมาธิใหม่ก็ยังเห็นเหมือนเดิม ไม่ทราบว่าจะต้องทำอะไรต่อไปคะ?

หลวงปู่: การทำสมาธินี้ เราทำเพื่อให้ความสงบของใจ เราต้องการผลของมันที่ทำให้จิตของเรามีกำลังขึ้นมา ให้จิตของเรามีความสุข แต่การเห็นนิมิตมันก็เป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้

คำว่า “สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้” คือมันจะเป็นกับคนนั้น เราก็ต้องย้อนกลับมาที่พันธุกรรมทางจิตเพราะหลวงปู่ท่านบอกว่า “จิตที่คึกคะนอง เขาสร้างของเขามาอย่างนั้น” คือเหตุของเขาเป็นอย่างนั้น ถ้าเขาเห็นของเขา จิตสงบแล้วเห็นสีแดง เห็นดวงต่างๆ เราจะต้องกำหนดพุทโธๆ เพื่อดึงความรู้สึกของเราให้กลับมาที่พุทโธ เช่น ถ้าโยมลืมตาที่จะเห็นเรา แต่ถ้าโยมหลับตาที่จะไม่เห็นเรา ถ้าเรานึกพุทโธๆ ให้จิตมันอยู่กับพุทโธ พอจิตมันอยู่กับพุทโธแล้วมันก็จะไม่ส่งออกไปข้างนอก แต่ถ้าเราปล่อยพุทโธไป จิตมันก็จะส่งออกทันที แต่พอจิตมันเป็นสมาธิแล้วจิตมันจะมีกำลังของมัน

เราจะบอกว่า ถ้าภาวนาแล้วเราไปเห็นสีเห็นแสงต่างๆ เราจะเปรียบเหมือนล้อรถ ถ้าล้อรถมันไม่หมุน เข็มไมล์มันก็กระดิกไม่ได้ แต่ถ้าล้อรถหมุน เห็นไหม ๒๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง อยู่ที่วงล้อมันเร็วหรือมันช้า จิตของเราที่ถ้ามันเปลี่ยนจากปกติจากจิตปุชุนแล้วมันจะเข้าไปถึงสมาธิของมัน คือมีกำลังของมัน มันก็จะเริ่มรู้เริ่มเห็น มันเป็นเรื่องวัดได้ว่าจิตเรานี้มันพัฒนาหรือไม่พัฒนา แต่จะพัฒนาหรือไม่พัฒนา มันก็เหมือนล้อรถเวลามันหมุนขึ้นมา เข็มไมล์จะวิ่งขึ้นมาขนาดไหน แต่พอล้อรถหยุดเข็มไมล์มันก็ตก จิตของเราถึงจะพัฒนาได้ขนาดไหน มันก็จะเจริญแล้วเสื่อม.. เจริญแล้วเสื่อม..

ทีนี้ถ้าเราจะไม่ให้มันเสื่อมเราจะต้องทำอย่างไร เห็นไหม ถ้ารถของเรามีทุกอย่างพร้อม น้ำมันเรามีเต็มถึงตลอดเวลา ทุกอย่างพร้อมตลอดเวลา มันก็จะออกรถได้ตลอดเวลา คือเราจะทำอะไรก็ได้ตลอดเวลาถ้าจิตมันสงบขึ้นมาได้ แต่พอจิตมันออกรู้ ก็เหมือนกับน้ำมันมันพร่อง เพราะเราใช้น้ำมันสิ้นเปลือง จิตมันออกรู้เพราะอะไร เพราะจิตมันต้องสงบใช่ไหม มันต้องมีกำลังมันถึงออกรู้ รู้ในอะไร รู้ในสี จะสีเขียว สีแดง หรือสีต่างๆ เราจะต้องดึงกลับมา ถ้าไปเห็นสีอย่างนั้น เราก็พุทโธๆๆๆๆ ดึงกลับมา ถ้าความรู้สึกกลับมาที่พุทโธแล้ว แสงนั้นจะดับหมด พอจิตออกรู้แล้วจิตนั้นก็กลับมาที่ผู้รู้ แสงนั้นมันก็จะหายไปเอง หายไปแต่ก็ไม่ได้หายไปไหน เพราะจิตที่ไปรู้นี้มันมีสายบุญสายกรรม คือบุญกุศลที่มันสร้างของมันมา แล้วถ้าจิตของเราวิปัสสนาไป ชำระกิเลสไป

แล้วถ้ากิเลสมันขาดไปจากใจก็จะเหมือนพระโมคคัลลานะ เพราะมันมีคุณสมบัติอย่างนี้อยู่ที่จิต

แต่ถ้าเราเป็นคนที่มีกิเลส จิตของเรายังไม่ได้พัฒนาไปจนจิตมันชำระกิเลสได้ มันก็เหมือนกับเราไปกู่หนีขี้มึนเขามาใช้ พอจิตมันออกรู้แสง อันนี้มันเป็นบุญเก่า แต่พอออกรู้ไป มันก็ใช้บุญที่ได้สร้างมามากขึ้นไปเรื่อยๆ เดี่ยวก็หมด พอหมดแล้วนะ “อ้าว.. นั่งคราวนี้ทำไมถึงไม่เห็นสีแดงล่ะ แสดงว่าจิตเราเสื่อม จิตเราไม่มีกำลัง” มันก็จะไปน้อยใจอีก ทั้งๆ ที่สีแดง สีเขียวนี้มันไม่เกี่ยวกับการวิปัสสนาเลย แต่ถ้าจิตสงบแล้วออกไปเห็นภavnันถูกต้อง แต่ถ้าจิตสงบแล้วออกไปเห็นสีนี้มันเป็นเรื่องอกิถุญญา

เวลาพุทโธๆๆๆ พอจิตสงบแล้วไปเห็นดวงแก้ว เห็นแสง หรือเห็นอะไรต่างๆ ให้เรากลับมาอยู่ที่พุทโธ อย่าไปรับรู้ ถ้าไปรับรู้แล้วมันจะรู้ตลอดไป ถ้าไปเห็นเป็นดวงหรือเป็นอะไรต่างๆ ให้พุทโธๆๆ แล้วดึงกลับมา ไม่ใช่ให้เอามือไปดึง การดึงก็คือนั่งกำหนดพุทโธๆๆ ใช้สติน้อมนำ ถ้าไปเห็นดวง ก็น้อมดวงนั้นกลับมา พุทโธๆๆ เข้ามาใกล้ๆ จิต จนดวงนั้นกับจิตเป็นอันเดียวกัน พับ! สว่างพับ! มันอยู่ที่คนทำเป็นหรือทำไมเป็น ถ้าคนทำไม่เป็น มันก็จะเสียหายไปตลอด แต่ถ้าคนทำเป็น มันก็จะไปตลอดไปอย่างนี้มันอยู่ที่ประเภทของจิต มันมีหลากหลาย แล้วถ้าคนที่มีอย่างนี้แล้วไปกำหนดนามรูป หรือ ขุบหนอ พองหนอ หรือจะกำหนดอะไรก็แล้วแต่ พอจิตสงบมันก็จะมีการอย่างนี้ทันทีเลย

เขาถึงบอกไงว่า “พุทโธๆ ไม่ดี พุทโธๆ แล้วจะเห็นนิมิต พุทโธๆ แล้วจะเห็นอะไรต่างๆ”

มันอยู่ที่คุณภาพของจิต มันไม่ได้อยู่ที่วิธีการ! แต่เขาจะไปคุยกันที่วิธีการ เขาจะบอกว่า “วิธีการอย่างนี้ถูก วิธีการอย่างนั้นผิด” แต่เขาไม่ได้ดูที่คุณภาพของจิต ถ้าคุณภาพของจิตมันเป็นอย่างนั้น ไม่ว่าจะทำวิธีการใด คุณภาพอย่างนั้นมันก็ต้องแสดงตัวอย่างนั้นออกมาเป็นธรรมดา

ทีนี้พอมันแสดงตัวออกมาอย่างนั้นแล้ว ครูบาอาจารย์เป็นหรือไม่เป็น ถ้าครูบาอาจารย์เป็น ในเมื่อมันแสดงออกมา แล้วเราจะทำประโยชน์กับมัน หรือจะเอามันมาใช้

ประโยชน์อย่างไร อย่างเช่น พี่พันธ์ของเรา ถ้าเราจะปลูกส้มโอ เราก็ปลูกไป แล้วเวลา มันโตขึ้นมามันก็ต้องเป็นส้มโอ แล้วถ้าปลูกทุเรียน มันก็ต้องออกมาเป็นทุเรียน แต่เนี่ยมัน ปลูกส้มโอแต่อยากได้ทุเรียน พอส้มโอออกมา ก็บอกว่าจะเอาทุเรียน ร้องไห้จะเอาทุเรียน เอ้า..มึงจะบ้าหรือ

นี่ละพันธุกรรมทางจิต ถ้าอย่างนี้แล้ว มันก็ต้องแก้ไปตามสิ่งที่มันเป็น พวก กรรมฐานนี้ครูบาอาจารย์เขาจะแก้ลูกศิษย์ไปตามสิ่งที่เขาเป็น ไม่ว่าเขาจะเป็นสิ่งใดเราก็ ต้องแก้ไขเขาขึ้นมาให้มันถูกต้องดึงมันขึ้นไปเรื่อยๆ ไม่ใช่ว่าเขาเป็นอย่างนั้นแล้วก็ บอกว่า ให้เปลี่ยน ให้ทิ้ง

เหมือนเราเป็นคนทีถนัดชำนาญการทางนี้มากเลย แต่อาจารย์กลับบอกว่าสิ่งที่ ถนัดชำนาญการของเรานี้มันใช้ไม่ได้ มันผิด แล้วให้เราไปทำในสิ่งที่เราไม่ถนัด แล้วเรา จะทำได้ไหม

นี่ใจครูบาอาจารย์ของเราถึงบอกว่า การปฏิบัติเนี่ยมันเป็นของจำเพาะ ไม่ใช่ต้องทำ ให้เหมือนกันทั้งหมด เป็นคอร์สหรือเป็นสูตรว่าทุกคนจะต้องทำอย่างนี้ๆ ใช้อย่างนั้นมัน คือหมูในฟาร์มที่เขาเลี้ยง

ใช่นั่นมันหมู.. แต่เนี่ยมันคนนะเว้ย.. แล้วก็ป็นนักปฏิบัติด้วย (หัวเราะ)

เรากำหนดพุทโธไปนะ ถ้ากำหนดพุทโธแล้วมันไปเห็นแสงหรือเห็นอะไรต่างๆ ไม่ต้องตกใจ จิตเห็นใจ อย่างเช่น ถ้าเรามีเพชรนิลจินดา เราจะไปตกใจเพชรของเรา ทำไม ถ้าเราจะใส่แหวนเพชรใส่สร้อยเพชร มันก็คือเพชรของเรา ใส่แล้วมันจะเป็นไรไป ถ้ามันไปเห็น เห็นก็คือเห็น แต่ใส่เพชรนี้มันก็อันตราย เราควรถอดเก็บไว้ก่อน สร้อย เพชรก็ถอดเก็บไว้ก่อนเรายังไม่อย่าใส่ พอเราไปเห็นแสง มันเป็นคุณสมบัติของเรา เรา ก็พักไว้ก่อน เรากำหนดพุทโธๆ ของเราเพื่อพักไว้ก่อน พักได้ ทำได้

เราจะบอกว่าแสงที่เห็นเป็นลูกกลมสีแดง เพราะเราก็เคยเห็นมาเยอะ เห็นมาหมด ทุกอย่าง แล้วตอนใหม่ๆ ก็ยังไม่เข้าใจมัน แต่พอปฏิบัติไปมันก็เข้าใจ เหมือนผู้ใหญ่กับ เด็ก ถ้าเด็กใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เด็กมันจะเสียนิสัย แต่เด็กที่รู้จักเก็บหอมรอมริบ พอโตขึ้นมา

เป็นผู้ใหญ่เขาก็จะมีเงินทองของเขาไว้ใช้สะดวก จิตที่ไปเห็นแสงต่างๆ มันเหมือนเด็ก การไปรับรู้ก็คือการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยแล้วมันก็จะติด ต่อไปพอมันจะพัฒนาขึ้นไปก็จะขี้เกียจ ขี้เกียจเพราะอะไร เพราะพอกำหนดพุทโธได้จนมันสงบแล้ว ก็จะบอกว่า “ไม่เห็นมีอะไรเลย วันนี้ทำแล้วไม่เห็นได้อะไรเลย เฮ้อ..วันนี้ทำแล้วไม่คิดเลย”

นี่มันก็โง่งเข้าไปแล้วนั่น แต่ถ้ามันได้เห็นแสง “โอ้..วันนี้เก่งนะ” แล้วก็ฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายไปเรื่อย พอมันหมดแล้วนะ ก็ตายเปล่า (หัวเราะ)

เฮ้อ..แก้ให้แล้วนะ

ถาม: ถ้าเรามีศรัทธาและมีใจสงบ แต่ไม่ได้เข้าวัดฟังธรรม จะได้ผลเหมือนหรือต่างกันอย่างไร?

หลวงพ่: คำว่าศรัทธาคือความเชื่อ ศรัทธาตัวนี้เป็นสิ่งที่ดี ส่วนใจสงบมันคืออีกเรื่องหนึ่ง อย่างที่พูดเรื่องสมาธิใจ

“...แต่ไม่ได้เข้าวัดฟังธรรม...”

หลวงปู่ฝั้นบอกว่า วัดคือวัดใจ อยู่ที่ไหนก็เป็นวัด พระเราชุดงค์อยู่ในป่าก็มีข้อวัตรปฏิบัติ แล้วมีเทวดามาฟังธรรมด้วย อย่างเช่น หลวงปู่ชอบ ท่านสวดมนต์อยู่ในถ้ำที่เพชรบูรณ์ เวลาท่านจะออกจากถ้ำ มีเทวดามาอาราธนาเลยว่า “เวลาท่านอยู่ที่นี่ โอ้โฮ..ร่วมเย็นเป็นสุขไปหมดเลย เวลาท่านสวดมนต์ นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต แค่นี้พอเบาๆ แต่มันก็ดังกังวานไปทั่ว”

หลวงปู่ชอบ ท่านเล่าให้หลวงตาฟัง แล้วหลวงตาท่านก็เอามาเล่าให้ฟังบ่อย เราก็เลยจำแน่ว่าเวลาหลวงปู่ชอบท่านจะออกชุดงค์ต่อไป เทวดาจะมาอ้อนวอนเลย เทวดาบอกว่าเวลาหลวงปู่ชอบอยู่ที่นี่แล้วมันร่วมเย็นเป็นสุข เหมือนกับเรามีพ่อแม่ มีผู้ที่มีบุญญาธิการมาคุ้มครองเรา ชีวิตเรามันก็จะสะดวกสบาย แต่เวลาท่านจากไปแล้วเหมือนเราจะต้องดำรงชีวิตของเราเอง ต้องอาบเหงื่อต่างน้ำหาอยู่หากิน เทวดาก็เลยอยากนิมนต์ท่านไว้

เห็นไหม ตอนอยู่ในป่ามันมีวัดที่ไหนละ ก็ไม่ได้ไปวัดนะ คำว่ามาวัดนี้ เขาสมมุติกันว่าวัด สมมุติตั้งชื่อที่นี้ว่าเป็นวัด เพราะว่ามันเป็นภาษาสมมุติของโลกเขา แล้ววัดอย่างนี้มันประกอบไปด้วยอะไร อัฐ หิน ทราย ปูน ที่บ้านเราก็มียหรือที่ไหนก็มี แต่ถ้าเราวัดใจของเรา วัดอย่างนี้มันสำคัญมาก “วัตรปฏิบัติ” เราจะเป็นคนดีหรือคนเลวนี้มันเป็นที่วัตรปฏิบัติของเรา ถ้าเรามีวัตรปฏิบัติที่ดี วัตรอย่างนี้สำคัญมาก เราจะไม่เป็นคนร้าย พระร้าย วัดร้าย แต่เราจะเป็นคนที่มีหลักมีเกณฑ์

“..แต่ไม่ได้เข้าวัดฟังธรรม จะได้ผลเหมือนหรือต่างกันอย่างไร?”

การฟังธรรมนี้สำคัญมาก อย่างเช่นลูกศิษย์ที่เวลาเขาฟังธรรมแล้วเขาซึ่งใจมาก “โอ้โฮ.. วันนี้หลวงพ่อบุญดีมากเลยนะ หลวงพ่อไม่เคยพูดคำนี้เลย” แต่สำหรับเรา ญาคูอยู่ทุกวันเลยแต่เขาไม่ปึ้งใจ แต่ถ้าวันไหนเขาปึ้งนะ “โอ้โฮ.. ทำไมวันนี้หลวงพ่อบุญดีอย่างนี้.. สุขยอดเลย..สุขยอดเลย..”

ผลของการฟังธรรม เห็นไหม สิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟังก็ได้ฟัง สิ่งที่เคยได้ยินได้ฟังแล้วก็ได้ตอกย้ำ สิ่งที่ได้ยินได้ฟังแล้วทำให้จิตใจฟ่องแผ้ว พอใจฟ่องแผ้วแล้วเขาก็จะบอกว่า “โอ้โฮ.. ทำไมวันนี้หลวงพ่อบุญดีมากเลย”

มันดีเพราะใจของเขาดี พอใจของเขาดีแล้ว มันก็จะมองโลกนี้ว่าสวยงามไปหมดดีไปหมด แต่ถ้าวันไหนใจของเขาไม่ดี เราก็พูดแบบเดียวกันนี้แหละ แต่เขาก็จะบอกว่า “โอ้โฮ.. หลวงพ่อบุญดีนาน เมื่อยเหลือเกิน เมื่อไหร่จะเลิกซะที เลิกซักทีเถอะปวดเมื่อย”

เราก็พูดเหมือนกัน แต่จิตใจของเขาไม่ลงใจ พอจิตใจของเขาไม่ลงใจไหม เขาก็จะเจ็บปวดของเขาไป เราก็พูดเหมือนกันนั่นแหละ แต่เขาจะบอกว่า “ทำไมวันนี้พูดไม่ดีเลย ทำไมมันเจ็บขนาดนี้ ไม่เลิกซักที ขอให้เลิกเถอะ”

การได้ฟังธรรมนี้มันสุขยอดมากเลย เพราะว่าเวลาเราปฏิบัติ เราเดินจงกรม พอปัญญามันเริ่มหมุน มันไปถึงทางตันแล้วหาทางออกไม่ได้ มันจะอยากไปถามปัญหาครูบาอาจารย์ทันทีเลย แต่ขณะที่ฟังธรรม เห็นไหม อย่างที่พูดตอนเช้า เวลาฟังธรรมของครูบาอาจารย์ที่เป็น ส่วนใหญ่ท่านจะปูพื้นมาจากความสงบก่อน ศีลนี้ไม่ต้องพูดถึง ถ้าไป

พูดถึงศีล มันก็จะเป็นเทศน์แบบบ้านๆ เกินไป ที่เขาจะบอกแต่ว่าให้ถือศีล ๕ ถ้าศีลมันดีจริง โຕ้ะนี่มันก็ถือศีลครบเลย โຕ้ะมันก็ไม่เคยไปเบียดเบียนใครเลย มันไม่เคยไปฆ่าสัตว์ มันไม่เคยไปทำร้ายใคร มันไม่เคยไปลักของใครเลย มันไม่เคยไปทำอะไรใครเลย ถ้าเราถือศีลเฉยๆ มันก็เหมือนกับถือจนเป็นวัตถุ

ถือศีล ๕ แล้วมันก็ต้องมีกรรม ๕ ด้วย ถ้าไม่ฆ่าสัตว์แล้ว เราก็ต้องเมตตาสัตว์ ต้องดูแลสัตว์ รักษาสัตว์ ถ้าไม่ลักของเขาแล้ว เราก็ต้องเสียสละของเรา

“กูไม่ลักของเขาเลย แล้วกูก็ไม่ทำอะไรเลย กูเป็นชาวพุทธไง เป็นคนดีไง จะไปวัดทำไม กูอยู่แบบนี้กูก็เป็นคนดีอยู่แล้ว”

ก็ดีแบบมึงนั่นละ.. แต่ถ้าดีแบบเราไม่ลักทรัพย์ไม่ลักของใคร แล้วเราก็ต้องเสียสละของเรา มีศีล ๕ แล้วมันก็ต้องมีกรรม ๕ ขึ้นมา มันถึงจะเป็นประโยชน์ แต่ถ้ามีศีล ๕ กูมีครบเลยนะ แต่กูก็ไม่ทำอะไรเพื่อใครเลย มันก็เป็นขอนไม้ไง ชีวิตทั้งชีวิตของมึงทำไมเป็นแค่ขอนไม้ แต่ถ้าชีวิตของมึงได้ทำให้เป็นคนดีขึ้นมา มีศีล ๕ มีกรรม ๕ แล้วพอเราได้ฟังธรรม ความเข้าใจของเรามันก็จะได้พัฒนา

ถ้าเราไปวัด เวลาเราปฏิบัติเห็นไหม ถ้าปัญญามันหม่นๆ อยู่ เราจะอยากถาม อยากเป็นอยากไป เวลาที่ครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ ท่านจะเทศน์ถึงเรื่องของความสงบเลย อย่างที่พูดเมื่อกี้ ที่เราอธิบายเรื่องสมาธิ เรื่องการกำหนดพุทโธนี่เราก็ฟังอยู่ทุกวัน แต่เวลาไปเจอจริงๆ เข้าเราก็ทำไม่ถูก จะหันรีหันขวางว่า “เฮ้.. นี่มันเป็นสมาธิใหม่ ไอนี้ต้องกำหนดพุทโธหรือเปล่า” แล้วเราก็จะงงอยู่อย่างนั้น หันรีหันขวางเพราะว่าเรายังไม่เคยเจอ แต่พอได้มาฟังธรรม มันก็ได้ตอกย้ำๆ ใ้มันใจ

ถ้าเราเป็นเอกภาพ มีความเข้มแข็ง มีความตั้งใจ เราไม่ได้ทำไปแบบสักแต่ว่า การปฏิบัตินั้นจะเป็นสัมมา นีละความเพียรชอบ แต่ถ้าความเพียรไม่ชอบ ถึงจะเดินจงกรมจนขาขาด เดินจงกรมแต่คิดไปโน่น “ไอนั่นก็ยังไม่ได้เก็บ ไอนี้ก็ยังไม่ได้เก็บ” โอ้โฮ.. ขยันเดินจงกรมมากแต่ใจไปคิดเรื่องอื่นหมดเลย มันก็คือสักแต่ว่าทำ เห็นไหม แล้วมันจะได้อะไร ก็ได้มีอะไร

ถ้าเรายังไม่เป็นเอกภาพ ยังไม่มีหลักของเรา ครูบาอาจารย์ท่านก็จะตอกย้ำ ท่านจะบอกว่า ให้ตั้งใจ ความสงบจะเป็นอย่างนั้น พอสงบปั๊บท่านก็ขึ้นแล้ว โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล สกิทาคามิมรรค มันแตกต่างกันหมด แล้วผู้ที่ปฏิบัติจนเป็นอนุปปชรรม ได้รู้จักพระโสคาบันแล้ว จะพูดอะไรก็ถูกหมด จะพูดก็รอบๆ มันก็ถูก

แล้วคนที่เป็นลูกศิษย์ในวัดนี้ วุฒิภาวะของจิตมันก็มีหลากหลาย แล้วถ้าอาจารย์วันนี้พูดถูกวันนั้นพูดผิด มันก็ขายจี๋ โง่ ขายจี๋เท่อ แต่ครูบาอาจารย์ของเราท่านไม่ใช่อย่างนั้น

นี่คือเราจะบอกถึงประโยชน์ของการฟังธรรม เวลาที่เรามันอัดอั้น มันอั้นตัว ทั้งที่เราก็มียปัญญาของเรา แต่เราก็ไม่สามารถทะลุฟองไข่ออกไปได้ แล้วเราก็เอาปากเจาะอยู่นั่นแหละ เขาให้เจาะไข่ เขาไม่ได้ให้ไปเจาะปูน ถ้าไปเจาะปูน มึงก็ปากฉีกนะสิ นี่ก็เหมือนกัน มันสมควรไหม มันเป็นไหม กิเลสมันสมควรหรือไม่สมควรขนาดไหน มันถึงเวลาแล้วหรือยัง มึงได้สมาธิไหม มึงไปจับโจรมา ไปจับกิเลสมาแล้ววิปัสสนาได้ไหม ถ้ากิเลสมันยังมีกำลังที่เหนือกว่า มันจะเหยียบมึงแบนแต่ดแต่ แล้วมันจะหลอกด้วยว่า “นั่นนิพพานเป็นอย่างนั้น ปล่อยวางอย่างนั้น” เขาบอกให้เจาะฟองไข่ แต่มันเสือกไปเจาะตัวมันเอง เจาะสมาธิเจาะปัญญาให้หายไป มันคือเทคนิคของกิเลส กิเลสมันจะพลิกแพลง มันเป็นธรรมชาติของกิเลสที่มันจะทำลายเราตลอดเวลา แต่วุฒิภาวะของเราที่มันยังไม่เป็น แล้วครูบาอาจารย์ท่านเคยสู้กับมัน ท่านเคยโดนหลอกมา แล้วท่านก็จะเอามาเทศน์ ท่านจะเอามาบอก เห็นไหม นี่คือประโยชน์จากการฟังธรรม

โอ้.. หลวงตาท่านบอกว่า สมัยหลวงปู่มั่น ถ้าวันไหนหลวงปู่มั่นนัดฟังเทศน์ โอ้โฮ.. พระมันจะคึกคักๆ เลย แบบว่ามันจะมีช่องทางไปต่อแล้วไง เหมือนเราปีนเขา แล้วอยู่ดีๆ ก็มีคนโยนเชือกมาให้ เราก็สาวเชือกเลย เชือกของอาจารย์นะไม่ใช่ของมึง แต่มันก็ยังมีเชือกให้เราสาวขึ้นไป ถ้าปีนเขาแล้วไม่มีอะไรเลย ปีนไป เละไป เละมา เหนื่อยก็เหนื่อย แคดก็ร้อน “โอ้ย.. แล้วจะไปทางไหน” ถ้าภาวนาจริงๆ แล้วมันจะเป็นอย่างนี้ นี่ก็ประสบการณ์ของเรา เวลาสู้กับความคิดของตัวเอง เหมือนเกาะหน้าผาขึ้นไป “แล้วจะไปทางไหนดีละ โอ.. เอามือเกาะไว้แค่นี้ก่อนเว้ย โอ.. เดี่ยวพลาดหลุด แล้ว

ก็จะทำยังไงวะ” จริงๆ นะ จิตเวลาที่มันจะขึ้น มันจะเป็นอย่างนั้นเลย แล้วถ้ามีครูบาอาจารย์มาบอก มากอยประคองไว้ ก็คือที่ท่านเทศน์

แต่พวกเรานี้มันฟังแล้วไม่ซึ่งใจ โทษนะ..ไม่ได้ถูก เพราะพวกเรายังไม่มีหลัก ไม่มีเกณฑ์ เขาบอกให้ป็นหน้าผา แต่เราก็ไม่รู้หน้าผาอยู่ที่ไหน แล้วเราจะป็นได้ยังไงล่ะ เขากำลังอธิบายเรื่องใต้หน้าผา ไอ้เรามันเดินอยู่ที่พื้น “เอ.. หน้าผาทำไมมันเรียบๆ วะ หน้าผาเราทำไมมันป็นไม่ได้”

ถ้าใจเรายังไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ ใจเรายังภาวนาไม่เป็น มันก็ไม่มีตรงนี้ แต่ถ้าใจมีหลักมีเกณฑ์ มันเกาะมันติด มันจะมีพัฒนาการ มันป็น มันใต้ แล้วมีครูบาอาจารย์คอย ยึด คอยจุด คอยดึง คอยยื้อ

ทำไมพวกเราถึงเคารพครูบาอาจารย์ด้วยหัวใจ หัวใจไม่ได้เคารพครูบาอาจารย์ด้วยกิตติศัพท์กิตติคุณ ที่จะเอาชื่อของท่านมาขายกิน แต่เราเคารพถึงบุญคุณของท่าน ที่ท่านจงูรามา อย่างที่หลวงตาท่านบอกว่า “หลวงปู่มันเป่ากระหม่อมเรามา” ท่านเคารพกันด้วยหัวใจ ท่านไม่ได้เคารพกันด้วยกิตติศัพท์กิตติคุณ

มันสะท้อนใจนะ เราพูดเองแล้วเราก็สะท้อนเอง เพราะเราผ่านเหตุการณ์อย่างนี้มาเยอะ เพราะเวลาเราปฏิบัติมา เราก็ได้ผ่านอุปสรรคของเรามาเอง แล้วมีครูบาอาจารย์ท่านช่วยดึงช่วยจุด

แต่ข้างนอกเขาจะดูว่าแปลกนะ ตอนเราอยู่ที่บ้านตาด อู่หุย..โดนด่าเช้า ด่ากลางวัน ด่าเย็น โดนด่าทั้งวันเลย โลกจะมองว่าโดนด่า แต่ธรรมะจะมองว่าท่านส่งเสริมเรา ท่านคอยบอกเรา ท่านคอยอุ้มชูเรา ด้วยการบอกการสอน แต่โลกก็จะบอกว่า “ไอ้โฮ! ทำไมโดนด่าขนาดนั้นวะ ไอ้นี้ทำไมมันทำผิดทั้งวันเลย”

เขาไม่ได้คิดนะ แต่ถ้าได้คิดนะ อาจารย์อย่างนี้จะไปหาที่ไหน อาจารย์ที่รู้อจริงเหมือนหมอที่เขามีคุณธรรม ที่เขาพยายามจะช่วยชีวิตเรา ที่เขาพยายามช่วยเหลือเรา จะหาได้ที่ไหน ไอ้หมอทั่วไปมันรอแต่จะเอาดั่งค์ของเรา มารักษาแล้วก็เอาดั่งค์ แต่หมอที่เขาจะช่วยเหลือเรา ที่เขาจะรักษาเรานี้เราจะไปหาได้ที่ไหน ก็เหมือนกับครูบาอาจารย์ที่

ท่านเป็นความจริง คุณสิ ท่านเหนื่อยอยากทำอะไร เวลาท่านพูด เห็นไหม “เราต้องมานั่งเฝ้า
ลาภของคนอื่น เราเบื่อบ้าง.. เราเบื่อบ้าง..”

ทำไมท่านจะต้องมานั่งเฝ้าหมูเฝ้าคณะ เฝ้าพระเฝ้าเณรให้ทำแต่ความดี มันก็เป็น
ความทุกข์อันหนึ่ง นี่พูดถึงประโยชน์จากการฟังธรรม ประสาเราว่ามันเหมือนกับคนเจ็บ
ไข้ได้ป่วย ถ้าเรายังไม่ป่วย เรายังไม่รู้ว่าเราเป็นโรคอะไร เราก็กังไม่เห็นคุณค่าของยา
อย่างเช่น ตอนนี้นั้นมีไข้หวัดหมู ทุกคนก็อยากจะมียาเอาไว้ป้องกันตัว นี่ก็เหมือนกัน เรา
ยังจับกิลสไม่ได้ เรายังไม่รู้ว่าเราจะต่อสู้อย่างไร เราก็กังไม่เห็นคุณค่าของครูบา
อาจารย์มีความสำคัญ แต่ถ้าวิน ไหน เราจำเป็นต้องใช้ยา แต่เราหาอย่างไม่เจอ แล้วพอเรา
หาเจอเจอ เราจะโอ้โฮ.. โอ้โฮ..เลย

แล้วที่ให้ยามานี้ให้ถูกหรือให้ไม่ถูก ถ้าให้ถูกคือมันถูกกับโรค โรคก็จะหาย แต่
ถ้าให้ยามาไม่ถูก เห็นไหม จริตนิสัย อย่างเช่นครูบาอาจารย์องค์นี้เขาเคารพศรัทธากัน
ทั้งนั้นเลย แต่เวลาเราไปฟังแล้วทำไมไม่เข้าหูเราเลย มันเป็นสายบุญสายกรรมไง อย่างที่
บอกเมื่อกี้ว่า ปัญญาวิมุตติ - เจโตวิมุตติ ถ้าเราถนัดทำสมาธิ พุทโธๆ แล้วจิตมันลง แล้ว
ถ้าไปบอกให้ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันจะทำได้ยังไงก็กูทำไม่ถูก เห็นไหม จริตนิสัยมัน
ไม่ตรงกัน

คุณสิ อย่างที่พระพุทธเจ้าบอกว่า “คนเรามันจะเข้ากันโดยธาตุ” ลูกศิษย์ของพระ
สารีบุตร จะเป็นผู้ที่แตกฉานทางปัญญาทั้งหมด ลูกศิษย์ของพระโมคคัลลานะ ก็
จะแตกฉานทางฤทธิ์มาก แล้วลูกศิษย์ของพระเทวทัตก็จะลามกมาก มันเข้ากันด้วยมุมมอง
มันเข้ากันด้วยจริตนิสัย

ในธรรมวินัยจะบังคับไว้ เห็นไหม เวลาเราธุดงค์ไปเจออาจารย์ แล้วไปขอพักกับ
อาจารย์ ท่านให้ดูกัน ๗ วัน ว่าอาจารย์ท่านเทศน์มาตรงกับเราไหม ถ้าเทศน์ตรง คือถ้าเรา
มีข้อมูลอะไรอยู่ในหัวใจของเรา แล้วพอเจออาจารย์เทศน์แล้วมันผลัวะ! หลุดเลย “เออ..
นี่ละอาจารย์ของกู” มันจะพูดอย่างนี้เลย

ดูอย่างหลวงตาตอนที่ท่านไปหาหลวงปู่มั่น พอหลวงปู่มั่นเทศน์จบแล้ว “นี่! ที่เราเคยสงสัย เรื่องนิพพาน ท่านก็บอกมาหมดแล้ว แล้วทีนี้เราจะเอาอย่างไร” แล้วท่านก็บอกว่า “จะเอาตายเข้าว่า” พอหลวงตาท่านได้ฟังเทศน์ของหลวงปู่มั่นครั้งแรก “นี่ละอาจารย์ของเรา” ท่านว่าอย่างนั้นเลย ถ้าฟังแล้วมันสมคูลกัน มันจะเข้ากันเลย แต่ถ้ามันยังไม่ใช่อะไรอย่างเช่น หลวงปู่มั่นนี่ก็จะมีพระเข้าไปหาเยอะแยะเลย แล้วก็จะมีพระบางรูปที่รีบเก็บของหนีเลย “หลวงปู่มั่นคุณชิบหายเลย” มันกลัว มันไม่เอา อย่างนี้ก็มีอยู่เยอะมาก แต่ถ้ามันสมคูลกัน มันเป็นสายบุญสายกรรม มันจะลงตัวลงล็อกกันทันทีเลย นี่พูดถึงประโยชน์จากการฟังธรรม

“...แต่ไม่ได้เข้าวัดฟังธรรมจะได้ผลเหมือนหรือต่างกันอย่างไร?”

เราจะเน้นแต่เรื่องการฟังธรรม การไปวัดก็เพื่อต้องการตรงนี้ เราจะบอกว่าเวลาคนเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าเป็นโรคที่จะรักษาหรือไม่รักษามันก็หายได้ เราก็ไม่จำเป็นต้องไปโรงพยาบาล แต่ถ้าเป็นโรคที่ต้องรักษา มันก็ต้องไปโรงพยาบาล การไปวัด เวลาปฏิบัติขึ้นมามันติดข้องอย่างใด แล้วครูบาอาจารย์ท่านจะแก้ตรงนั้น แต่ต้องเป็นครูบาอาจารย์ที่จริงนะ ถ้าครูบาอาจารย์ที่ไม่จริง มันก็เหมือนไปโรงพยาบาลแล้วกลับไปติดเชื้อมา มันก็จะมีประโยชน์อะไรเลย พอไปวัดแล้วพระท่านสอนให้ออกนอกกลุ่มนอกรทาง เราเจอมาเยอะมาก ถูกศิษย์ของเรามาอยู่ด้วยกันแล้วเขาจะมาเล่าให้ฟัง เขาไปเจอที่เชียงใหม่ เขาบอกว่า “อยากได้พระโสดาบันใหม่ ถ้าอยากได้พระโสดาบัน สมบัติมีอยู่เท่าไรก็โอนให้เป็นของส่วนกลางให้หมดเลย สมบัติมีอยู่เท่าไรต้องโอนให้หมด” พอโอนเสร็จปั๊บเขาจะถือว่าไม่ติด จะถือว่าละได้ มันมีสำนักที่เขาขูดปล่อปลาอย่างนี้อยู่เยอะพอสมควร

ในการปฏิบัติ จริงๆ แล้วอย่างที่เรายพยายามพูดอยู่นี้ โยมถามว่าเราเหนื่อยไหม.. เหนื่อย แต่ที่เราพูดกับโยมอยู่ได้ทุกวันนี้เพราะอะไร ก็เพราะใจความที่ว่าเราปฏิบัติมาเราก็เคยเจอสภาพแบบนี้มา แล้วเวลาโยมมา เราจะพูดให้ฟังแล้วเราจะยืนยันตลอด แล้วอย่างที่ว่าผิดหรือถูกนี้เราคุยกันด้วยเหตุผล ถึงเราจะเป็นอาจารย์แต่โยมก็เถียงได้นะ เวลาเราพูดกับโยมเสร็จแล้วทุกครั้ง เราจะบอกเลยว่า ถ้ามีอะไรก็ให้พูดมา เราไม่ใช่อาจารย์ที่ดีหัวแล้วเข้าบ้าน ก็คือต้องให้กูพูดฝ่ายเดียว มึงต้องเชื่อกูอย่างเดียว มึงต้องฟังกู มึงต้องเชื่อกู ถ้าอาจารย์อย่างนี้ก็คืออาจารย์โง่ เพราะในกาลามสูตร พระพุทธเจ้าบอกไว้เลยว่าไม่ใ้

เชื่อแม้แต่อาจารย์ที่สอนเรา ไม่ให้เชื่อแม้แต่สิ่งที่มันเข้ากันได้ ไม่ให้เชื่อในสิ่งที่อนุมานได้ ไม่ให้เชื่อในสิ่งที่เราเห็น แต่ให้เชื่อสัจธรรมที่เป็นขึ้นมาในหัวใจของเรา “สันติภูฏิกโก”

เวลาเราพูดนี้เราจะให้โอกาสมาก เพราะเราก็แสวงหาครูบาอาจารย์มาเยอะมาก แล้วประสาเรานี้เราภูมิใจในตัวเรามาก ว่าเรามีวิชาเพราะเราได้เจอครูบาอาจารย์ที่สั่งสอนเรามา เพราะกว่าเราจะเจอได้ เราก็ไปเจอที่แบบว่าไปไหนมาสามวาสองศอกมาเยอะมาก แล้วพอได้มาเจอครูบาอาจารย์ที่ถูกต้อง ท่านจะชี้หน้า แล้วเราทำจริงจัง

แล้วเราก็มองสังคมตอนนี้ว่า ครูบาอาจารย์ที่จะชี้หน้าได้ถูกต้องมีเหลืออยู่ไม่ถึง ๕ เปอร์เซ็นต์ ส่วนอีก ๙๕ เปอร์เซ็นต์ ชี้ในทางที่ผิดทั้งหมด เราถึงพยายามพูดอยู่อย่างนี้ เราพยายามพูดของเรา จะพูดไว้เลยว่า เสียงนี้มันจะอยู่กับโลกนี้ไปได้อีกพอสมควร แต่ชีวิตของเราไม่เกินร้อยปีเราก็ต้องตายแล้ว แล้วเสียงนี้มันจะทำประโยชน์กับโลกไปอีกเรื่อยๆ เราถึงพยายามพูดไว้ เพื่อเป็นข้อมูลเก็บไว้.. เก็บไว้.. เก็บไว้กับอนาคตของโลก เอวัง